

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.004.02.2019

Jacek Węsierski Dyrektor
Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
ul. Pszczelińska 99, 05-840 Brwinów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/098 – Działalność ośrodków doradztwa rolniczego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, 05-840 Brwinów, ul. Pszczelińska 99 (dalej CDR lub Centrum)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Jacek Węsierski – Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie od 11.08.2016 r. (dalej Dyrektor). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Szczepan Zalewski, Dyrektor CDR, od 08.02.2016 r. do 10.08.2016 r. (w okresie od 04.01.2016 r. do 07.02.2016 r. pełniący obowiązki dyrektora Centrum).
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie i realizacja ustawowych zadań przez CDR. Zapewnienie funkcjonowania systemu doradztwa rolniczego. Gospodarka finansowa CDR i wykorzystanie majątku. Współpraca CDR z podmiotami działającymi w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi. Upowszechnianie wyników badań naukowych w praktyce rolniczej.
Okres objęty kontrolą	2016-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Marek Wójtowicz, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/61/2019 z 03.04.2019 r. 2. Wilhelm Dmytrów, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/62/2019 z 03.04.2019 r.

(akta kontroli str. 5-6)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność CDR w zakresie planowania i realizacji ustawowych zadań.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli organizacja CDR, zapewniała prawidłowe funkcjonowanie systemu doradztwa rolniczego. W szczególności, kontrola wykazała, że jako publiczna instytucja doradcza, jest zorganizowana w sposób pozwalający na realizację ustawowych zadań. CDR posiadało kadry o odpowiednich kwalifikacjach, oraz podejmowało adekwatne do potrzeb działania zmierzające do rozwoju zawodowego pracowników. Ustalono, że roczne programy działalności obejmowały wszystkie zadania ustawowe, w tym dotyczące jednolitych sposobów działania wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego (dalej wodr). CDR prawidłowo realizowało swoje zadania, oraz prawidłowo gospodarowało zasobami finansowymi. Środki finansowe otrzymywane z budżetu państwa umożliwiały CDR realizację zadań ustawowych. Wykorzystano je i rozliczono zgodnie z umowami dotacji. Wydatki dokonywane były zgodnie z planem finansowym, obowiązującymi przepisami i regulacjami wewnętrznymi Centrum. W sposób efektywny wykorzystany był również majątek będący w posiadaniu CDR, który był wystarczający do realizacji zadań ustawowych i w całości służył temu celowi. Ustalony stan faktyczny pozwala pozytywnie ocenić efekty współpracy CDR z podmiotami działającymi w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi, oraz metodę i zakres upowszechniania i wdrażania wyników badań naukowych w praktyce rolniczej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie ustawowych zadań.

1.1 Struktura organizacyjna CDR.

Opis stanu
faktycznego

Strukturę organizacyjną CDR określił Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej Minister), w nadanym statucie⁴, w formie zarządzenia w dniu 01.11.2008 r.⁵, zmienionym w dniach 30.11.2015 r.⁶ i 01.01.2018 r.⁷

W statucie, Minister określił, że:

- w ramach CDR wyodrębnia się: Centralę w Brwinowie, Oddział w Krakowie, Oddział w Poznaniu, Oddział w Radomiu, oraz (od 01.01.2018 r.) Oddział w Warszawie,
- Dyrektor kieruje działalnością CDR i reprezentuje je na zewnątrz,
- w skład Centrali i oddziałów wchodzi m.in. następujące działy: Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem, Dział Innowacji w Rolnictwie, Dział Krajowej Sieci

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Na podstawie delegacji zawartej w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 22.10.2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U. z 2018 r., poz. 711 ze zm.), dalej ustawa o jdr.

⁵ Zarządzenie nr 27 Ministra, z dnia 31.10.2008 r., w sprawie nadania statutu Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Dz. Urz. Ministra z 31.10.2008 r., Nr 27, poz. 34).

⁶ Zarządzenie nr 64 Ministra, z dnia 27.11.2015 r., zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Dz. Urz. Ministra z 30.11.2015 r., poz. 82).

⁷ Zarządzenie nr 83 Ministra, z dnia 15.12.2017 r., zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Dz. Urz. Ministra z 19.12.2017 r., poz. 77).

Obszarów Wiejskich, Dział Metodyki Doradztwa i Doskonalenia Zawodowego, Dział Rolnictwa Ekologicznego i Działów Rolno-Środowiskowo-Klimatycznych, Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dział Systemów i Technologii w Rolnictwie, Dział Zastosowań Teleinformatyki,

- szczegółową strukturę organizacyjną komórek organizacyjnych CDR oraz zakres zadań, określa regulamin organizacyjny, ustalony przez Dyrektora.

Statut nie regulował zakresu zadań CDR, trybu (sposobu) jego działania. W § 1 ust. 1, Minister określił, że CDR działa na podstawie *ustawy o jdr*.

W badanym okresie, w CDR obowiązywały dwa regulaminy organizacyjne, ustalone w zarządzeniach Dyrektora:

- „poprzedni regulamin⁸”, w okresie od 25.02.2013 r. do 20.09.2018 r., oraz
- „aktualny regulamin⁹”, w okresie od 21.09.2018 r. do nadal.

Ustalono, że:

- w aktualnym regulaminie, w strukturze organizacyjnej Centrali i oddziałów, przyjęte działy i samodzielne stanowiska pracy odpowiadały określonym w statucie,
- poprzedni regulamin nie przewidywał w organizacji CDR, Działów¹⁰: Innowacji w Rolnictwie oraz Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Ustalono, że Dział „Innowacji w Rolnictwie”, został utworzony zarządzeniem¹¹ Dyrektora, z dniem 01.12.2015 r.

Wyjaśniając przyczyny niezorganizowania Działu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), przed dniem 21.09.2018 r., Dyrektor podał m.in., że prace nad zmianą regulaminu organizacyjnego rozpoczęto w grudniu 2017 r. Zakończenie prac nad projektem nastąpiło we wrześniu 2018 r. W okresie od grudnia 2017 r. do września 2018 r., ZDR prowadziło uzgodnienia treści regulaminu organizacyjnego z Departamentem Strategii, Analiz i Rozwoju, w szczególności poprzez konsultacje i spotkania robocze. Dział KSOW nie został utworzony przed dniem 21.09.2018 r., ze względu na fakt, że w grudniu 2017 r. (niezwłocznie po zmianie statutu) przekazano do Ministra propozycję nowego regulaminu organizacyjnego, określającego funkcjonowanie Działu KSOW w strukturze CDR i CDR oczekiwało na szybkie jego ustalenie i zatwierdzenie przez Ministra oraz określenie jego obowiązywania, od dnia 01.01.2018 r. Dział Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich funkcjonował w CDR od 01.01.2018 r., na mocy rozporządzenia Ministra z dnia 12.09.2017 r. w sprawie upoważnienia Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie do pełnienia funkcji jednostki centralnej krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020¹² (dalej rozporządzenie z 12.09.2017 r.).

W aktualnym regulaminie określono m.in., że jednostki funkcjonujące w strukturze Centrum realizują zadania, ze szczególnym uwzględnieniem:

⁸ Zatwierdzony przez Ministra w dniu 22.02.2013 r., został wprowadzony zarządzeniem Dyrektora nr 4/13, z dnia 25.02.2013 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

⁹ Zatwierdzony przez działającego w zastępstwie Ministra – Podsekretarza Stanu, w dniu 20.09.2018 r., został wprowadzony zarządzeniem Dyrektora nr 24/18, z dnia 24.09.2018 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Centrum Doradztwa Rolniczego.

¹⁰ Wprowadzonych zarządzeniem nr 64 Ministra, z dnia 27 listopada 2015 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie nadania statutu Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Dz. Urz. MRiRW z 30.11.2015 r., poz. 82).

¹¹ Chodzi o zarządzenie nr 23/15 Dyrektora, z dnia 01 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie komórki organizacyjnej pod nazwą „Dział Innowacji w Rolnictwie”. Dział ten został utworzony poza porządkiem określonym w regulaminie organizacyjnym.

¹² Dz. U. z 2017 r., poz. 1780.

- Centrala w Brwinowie: metodyki i organizacji pracy doradczej, rozwoju technologii komunikacyjnych i informacyjnych, systemowych rozwiązań w zakresie doskonalenia kadry doradczej, przygotowywania i prowadzenia jednolitych sposobów działania doradztwa rolniczego w zakresie realizowanych przez nie zadań, koordynacji opracowywania narzędzi pracy doradczej w zakresie zastosowania rozwiązań informatycznych, prowadzenia wymaganych prawem rejestrów, wykazów, list i innych baz danych, w tym wymaganych przepisami ustawy z dnia 20.02.2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020¹³ (dalej ustawa o wrow), opracowywania analiz i prognoz w zakresie doradztwa rolniczego, koordynacji transferu wiedzy i współpracy międzynarodowej,

- Oddział w Krakowie: wsparcia turystyki wiejskiej, aktywizacji środowisk lokalnych, dziedzictwa kulturowego wsi, produktu lokalnego, tradycyjnego i regionalnego, wspierania rolniczych i pozarolniczych form aktywności gospodarczej rolników i pozostałych mieszkańców obszarów wiejskich, wiejskiego gospodarstwa domowego,

- Oddział w Poznaniu: ekonomiki i zarządzania gospodarstwem rolnym, w tym upowszechniania nowych technologii informatycznych, działalności organizacyjnej, informacyjnej i wydawniczej, ochrony środowiska w gospodarstwie rolnym,

- Oddział w Radomiu: rolnictwa ekologicznego i działań rolno-środowiskowo-klimatycznych, systemów produkcji rolniczej, upowszechniania postępu w technologiach produkcji rolniczej, dostosowania gospodarstw rolnych do standardów jakościowych, grup producentów, upowszechniania: przetwórstwa na poziomie gospodarstwa, sprzedaży bezpośredniej, dostaw bezpośrednich i rolniczego handlu detalicznego.

Oddział w Warszawie¹⁴ realizuje zadania określone w *ustawie o wrow*, wykonywane w oparciu o rozporządzenie¹⁵ Ministra, obejmujące zadania w zakresie pełnienia funkcji jednostki:

- centralnej krajowej sieci obszarów wiejskich, oraz

- koordynującej realizację zadań KSOW wykonywanych w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich na poziomie krajowym.

Pomimo, że zadania z zakresu doradztwa rolniczego, określone w art. 4 ust. 1 *ustawy o jdr*, nie zostały wyrażone w regulaminie organizacyjnym wprost, przy użyciu brzmienia przyjętego w ustawie, to aktualny regulamin CDR, zapewnia ich pełną realizację, poprzez ich uwzględnienie (przypisanie) w zakresach zadań następujących komórek organizacyjnych:

1) Działowi Metodyki Doradztwa i Doskonalenia Zawodowego (w Centrali), przypisano m.in. zadania ustawowe:

a) przygotowywanie i wprowadzanie jednolitych sposobów działania ośrodków wojewódzkich w zakresie realizowanych przez nie zadań” (dalej zadanie 1¹⁶),

b) zadanie ustawowe „przygotowania i przekazania ośrodkom wojewódzkim materiałów informacyjnych i szkoleniowych” (dalej zadanie 2),

c) zadanie ustawowe „opracowywania analiz i prognoz w zakresie doradztwa rolniczego” (dalej zadanie 3),

¹³ Dz. U. z 2018 r., poz. 627 ze zm.

¹⁴ Nie realizuje zadań na podstawie ustawy o jdr.

¹⁵ Chodzi o rozporządzenie Ministra z dnia 17.01.2017 r. w sprawie krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. z 2017 r., poz. 148).

¹⁶ W numeracji zadań zachowano ich kolejność, w jakiej zostały wymienione w art. 4 ust. 1 pkt. 1-9 ustawy o jdr.

- d) zadanie ustawowe „prowadzenie szkolenia dla pracowników ośrodków wojewódzkich” (dalej zadanie 4),
 - e) zadanie ustawowe „prowadzenie doskonalenia nauczycieli szkół rolniczych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich” (dalej zadanie 5),
 - f) zadanie ustawowe „tworzenie i prowadzenie centralnego systemu informacji i bazy danych na potrzeby doradztwa rolniczego” (dalej zadanie 6),
 - g) zadanie ustawowe „organizacji szkoleń, pokazów, seminariów i konferencji oraz przedsięwzięć w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz rolnictwa ekologicznego” (dalej zadanie 7),
 - h) zadanie ustawowe „upowszechniania wyników badań naukowych w praktyce rolniczej” (dalej zadanie 9),
- 2) Działowi Systemów i Technologii w Rolnictwie (w Oddziale w Radomiu), przypisano m.in. zadania: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 9,
 - 3) Działowi Rolnictwa Ekologicznego i Działów Rolno-Środowiskowo-Klimatycznych (w Oddziale w Radomiu), przypisano m.in. zadania 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, oraz zadanie ustawowe „koordynowania zadań w zakresie rolnictwa ekologicznego, wykonywanych przez ośrodki wojewódzkie” (dalej zadanie 8) i 9,
 - 4) Działowi Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem (w Oddziale w Poznaniu), przypisano m.in. zadania 1, 2, 4 i 5, 6, 7,
 - 5) Działowi Rozwoju Obszarów Wiejskich (w Oddziale w Krakowie), przypisano m.in. zadania 1, 2, 3, 4, 6 i 7,
 - 6) Działowi Promocji i Wydawnictw (Oddział w Poznaniu), przypisano m.in.: zadania 2, 6 i 7,
 - 7) Działowi Innowacji w Rolnictwie (w Centrali), przypisano m.in. zadanie 3,
 - 8) Działowi Zastosowań Teleinformatyki (w Centrali), przypisano m.in. zadanie 3 i 7.
- (akta kontroli: str. 9-101)

W badanych latach CDR dysponowało następującymi kadrami:

- a) w dniu 31.12.2016 r., zatrudnienie ogółem wynosiło 176 osób, w tym:
 - w Centrali: ogółem 53 osoby, w tym: kadra zarządzająca 4 osoby, pracownicy merytoryczni 29 osób, pracownicy administracyjni 20 osób,
 - w Oddziale w Krakowie: ogółem 41 osób, w tym: kadra zarządzająca 2 osoby, pracownicy merytoryczni 22 osoby, pracownicy administracyjni 8 osób, pozostali – 9 osób,
 - Oddział w Poznaniu: ogółem 30 osób, w tym: kadra zarządzająca 2 osoby, pracownicy merytoryczni 17 osób, pracownicy administracyjni 11 osób,
 - Oddział w Radomiu: ogółem 52 osoby, w tym: kadra zarządzająca 3 osoby, pracownicy merytoryczni 26 osób, pracownicy administracyjni 23 osoby,
- b) w dniu 31.12.2017 r., zatrudnienie ogółem wynosiło 185 osób, w tym:
 - w Centrali: ogółem 61 osób, w tym: kadra zarządzająca 4 osoby, pracownicy merytoryczni 32 osoby, pracownicy administracyjni 25 osób,
 - w Oddziale w Krakowie: ogółem 42 osoby, w tym: kadra zarządzająca 2 osoby, pracownicy merytoryczni 22 osoby, pracownicy administracyjni 9 osób, pozostali – 9 osób,
 - Oddział w Poznaniu: ogółem 30 osób, w tym: kadra zarządzająca 2 osoby, pracownicy merytoryczni 17 osób, pracownicy administracyjni 11 osób,
 - Oddział w Radomiu: ogółem 52 osoby, w tym: kadra zarządzająca 3 osoby, pracownicy merytoryczni 25 osób, pracownicy administracyjni 24 osoby,
- c) w dniu 31.12.2018 r., zatrudnienie ogółem wynosiło 199 osób, w tym:
 - w Centrali: ogółem 53 osoby, w tym: kadra zarządzająca 4 osoby, pracownicy merytoryczni 24 osoby, pracownicy administracyjni 25 osób,
 - w Oddziale w Krakowie: ogółem 38 osób, w tym: kadra zarządzająca 2 osoby, pracownicy merytoryczni 18 osób, pracownicy administracyjni 9 osób, pozostali – 9 osób,

- Oddział w Poznaniu: ogółem 31 osób, w tym: kadra zarządzająca 2 osoby, pracownicy merytoryczni 18 osób, pracownicy administracyjni 11 osób,
- Oddział w Radomiu: ogółem 52 osoby, w tym: kadra zarządzająca 3 osoby, pracownicy merytoryczni 25 osób, pracownicy administracyjni 24 osoby,
- w Oddziale w Warszawie: ogółem 25 osób, w tym: kadra zarządzająca 1 osoba, pracownicy merytoryczni 21 osób, pracownicy administracyjni 3 osoby.

Ustalono, że pracownicy merytoryczni CDR, posiadali wykształcenie i staż pracy odpowiednie do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra z dnia 04.01.2005 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą pracownikom jednostek doradztwa rolniczego¹⁷.

Dyrektor CDR wyjaśnił, że między CDR i wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego (dalej wodr), nie ma formalnej zależności organizacyjnej, ani prawnej. Wodr są jednostkami organizacyjnie i merytorycznie niezależnymi od CDR, w związku z czym CDR nie ma możliwości koordynowania ich działań. Wyjątkiem jest zadanie 8, gdzie w Dziale Rolnictwa Ekologicznego i Działach Rolno-Środowiskowo-Klimatycznych przyjęto zasadę spotkań z osobami odpowiedzialnymi za realizację zadań z zakresu rolnictwa ekologicznego. Spotkania organizowane są 1-2 razy w roku, a ich celem jest wzajemne informowanie się o realizowanych działaniach i ustalanie działań wspólnych.

Ustalono, że Minister:

- powoływał i odwoływał członków¹⁸ Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego przy CDR (dalej Rada),
- zatwierdził¹⁹ „Regulamin pracy Rady”.

W wyjaśnieniu Dyrektor podał, że w okresie objętym kontrolą Rada nie zgłaszała wniosków w sprawach dotyczących funkcjonowania CDR²⁰.

W wyniku badania próby 15 wybranych pracowników merytorycznych CDR (9 z Centrali, oraz po 2 z Oddziałów w: Krakowie, Poznaniu i Radomiu), stwierdzono, że w badanym okresie:

- a) 13 pracowników ukończyło od 2 do 27 form kształcenia zawodowego (kursów, szkoleń, konferencji naukowych), tematycznie obejmujących m.in. zagadnienia: ekologii w rolnictwie, hodowli, upraw, doradzania, chorobach zwierząt, instalacji energii odnawialnej, układania planów nawożenia, standardów jakościowych w produkcji rolnej, inne,
- b) 2 osoby²¹ nie ukończyły żadnej z form kształcenia zawodowego.

(akta kontroli: str. 102-343)

W wyniku badania ankietowego, przeprowadzonego w ramach kontroli NIK, w grupie pracowników merytorycznych, osiągnięto m.in. następujący rezultat:

- 79% ankietowanych odpowiedziało, że pracodawca zapewnia im możliwość uczestniczenia w szkoleniach wspierających rozwój zawodowy, a 21% udzieliło odpowiedzi przeciwnej,

¹⁷ Mowa o rozporządzeniu Ministra z dnia 04.01.2005 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą pracownikom jednostek doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2014 r., poz. 1124 ze zm.).

¹⁸ Zgodnie z art. 9 ust. 6 ustawy o jdr. Skład Rady, Minister powołał na 5-letnią kadencję, w dniu 24.06.2015 r.

¹⁹ Zgodnie z art. 9 ust. 8 ustawy o jdr. Regulamin Rady został zatwierdzony w Warszawie, w dniu 29.08.2005 r., przez Podsekretarza Stanu MRiRW – Andrzeja Kowalskiego.

²⁰ W „Rejestrze skarg i wniosków” prowadzonym w CDR, w latach 2016-2018 nie zarejestrowano wpływu wniosków.

²¹ Kobiety, posiadające aktualny staż pracy: 36 i 41 lat.

- 96% ankietowanych odpowiedziało, że treści i metody przeprowadzanych szkoleń były adekwatne do ich potrzeb, a 4% udzieliło odpowiedzi przeciwnej,
 - 79% ankietowanych odpowiedziało, że przed zorganizowaniem szkoleń prowadzono rozpoznanie potrzeb w tym zakresie, a 21% udzieliło odpowiedzi przeciwnej,
 - 65% ankietowanych odpowiedziało, że spotyka się z uznaniem i szacunkiem społecznym w związku z wykonywaną pracą, a 35% udzieliło odpowiedzi przeciwnej,
 - 100% ankietowanych odpowiedziało, że wynagrodzenie nie spełniało roli motywującej do pracy,
 - 100% ankietowanych oceniali, że przyjęty system podziału nagród, premii i przyznawania podwyżek, nie był adekwatny w stosunku do wykonywanych zadań.
- Na poszczególne pytania, udzielała odpowiedzi zróżnicowana liczba pracowników merytorycznych CDR, która wahała się od 20 do 71.

(akta kontroli: str. 3194-3197)

1.2. Opracowywanie rocznych programów działalności CDR

Roczne programy działalności CDR, na lata 2016, 2017 i 2018:

1) zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę²². Rada wносиła uwagi do rocznych programów działalności. m.in. przedstawiciel Ministra, w dniu 20.11.2015 r., wniosła o:

- uzupełnienie programu o: rozdział przedstawiający opisowo, jakie zadania będą realizowane w ramach poszczególnych priorytetów, oraz o informację, które jednostki organizacyjne Centrum realizują poszczególne zadania,
- wykreślenie w priorytecie 1 wyrazu „rolników”, ponieważ Centrum działa na rzecz doradców.

Uwagi Rady zostały uwzględnione,

2) zostały przedłożone do zatwierdzenia Ministrowi, w terminach do 30 listopada roku poprzedzającego rok²³, na który ten program został sporządzony.

Minister do rocznych programów działalności, wносił m.in. uwagi dotyczące: powiązania priorytetów z realizowanymi zadaniami, przyjęcia jednolitej struktury i terminologii w całym dokumencie, uwzględnienia wśród priorytetów organizacji szkoleń dla doradców rolniczych z zakresu stosowania nowoczesnych technologii, opisanie koncepcji działań na rzecz zaktywizowania współpracy z nauką, poprawek redakcyjnych, przedstawienia zadań związanych z informatyzacją doradztwa, dodania informacji, że nie będą realizowane zadania określone w art. 4 ust. 1a ustawy o jdr²⁴, umocnienia powiązań pomiędzy nauką a praktyką rolniczą, braku aktualnego regulaminu organizacyjnego. W uwagach z dnia 02.02.2017 r., Dyrektor Departamentu MRiRW, podał m.in., że projekt rocznego programu działalności na 2017 r., wymaga uzupełnienia o zagadnienia dotyczące przemocy w rodzinie, opieki nad dziećmi oraz innych problemów społecznych występujących także w rodzinach wiejskich.

Dyrektor, w dniu 13.02.2017 r., odnosząc się do:

- braku aktualnego regulaminu organizacyjnego, podał m.in., że powodem braku uaktualnionego regulaminu organizacyjnego, są dwukrotne zmiany na stanowisku

²² W formie uchwał: nr 5/2015 z dnia 20.11.2015 r., nr 7/2016 z dnia 21.11.2016 r. i nr 7/2017 z dnia 27.11.2017 r.

²³ Tj. w dniach: 24.11.2015 r., 23.11.2016 r. i 27.11.2017 r.

²⁴ W piśmie z dnia 02.02.2017 r., podpisanym przez Dyrektora Departamentu Strategii, Analiz i Rozwoju MRiRW, w którym opiniując przedłożony Ministrowi projekt programu działalności CDR na 2017 r., podał m.in.: „Departament proponuje w części opisowej (...) dodać informację, że w 2017 r. nie będą realizowane zadania określone w art.4 ust 1a ustawy o jdr”.

Dyrektora Centrum. Zmiany te wiązały się z podejmowaniem opracowania nowej koncepcji organizacyjnej w zakresie funkcjonowania jednostki,. Obecnie kończone są prace nad zmianą statutu CDR, który zostanie złożony do akceptacji Ministra, - zagadnień związanych z przemocą w rodzinie i innych problemów społecznych, podał m.in., że zagadnienia dotyczące przemocy w rodzinie, równego traktowania kobiet i mężczyzn, a także opieki nad dziećmi, wychodzą znacznie poza dotychczasowe zadania dla doradztwa rolniczego, określone w *ustawie o jdr*. Ponadto, Centrum nie chce wkraczać w kompetencje innych resortów (Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Edukacji). Jeżeli jednak zdaniem MRiRW doradztwo powinno się zajmować również tymi zagadnieniami, jesteśmy gotowi podjąć się tego w kolejnym okresie programowania, po rozpoznaniu tematu oraz zatrudnieniu (podjęciu współpracy) ze specjalistami o odpowiednich kwalifikacjach.

Pozostałe uwagi Ministra zostały rozpatrzone pozytywnie, bądź były uwzględnione w dotychczasowej działalności CDR. Roczne programy działalności, zostały zatwierdzone²⁵ przez Ministra.

(akta kontroli: str. 344-384)

W wyjaśnieniu, Zastępca Dyrektora, podała m.in., że w CDR nie ma wprowadzonej procedury opracowywania rocznych programów działalności.

Ustalono, że:

a) roczne programy działalności na lata 2016-2018, obejmowały wszystkie zadania przewidziane w art. 4 ust. 1 *ustawy o jdr*,

b) przedmiot i zakres planowanych zadań ustalany był m.in. na podstawie:

- potrzeb zgłaszanych przez odbiorców usług edukacyjnych oraz ośrodki doradztwa rolniczego. W badanych latach opracowania dotyczące potrzeb szkoleniowych uczestników form edukacyjnych, przekazywane były do Dyrektora w okresach półrocznych. Dokumenty te w swej strukturze zawierały m.in.: wyniki badań ankietowych, przeprowadzanych po zakończeniu form edukacyjnych za minione półrocze²⁶, szczegółowe zestawienie przeprowadzonych form edukacyjnych (z podaniem liczby uczestników), zgłaszane formy edukacyjne²⁷ (z uwzględnieniem m.in.: rodzaju formy edukacyjnej, liczby chętnych), wykaz najczęściej zgłaszanych tematów,

- corocznej oferty szkoleniowej²⁸, przygotowywanej dla odr, na rok następny,

- corocznych informacji Ministra, na temat priorytetowych kierunków działalności jednostek doradztwa rolniczego²⁹.

W udzielonych wyjaśnieniach Zastępca Dyrektora, podała m.in., że źródłem potrzeb wodr, są również coroczne spotkania kierowników działów merytorycznych CDR z odpowiadającymi im kierownikami działów z odr., których celem jest ustalanie ważnych, priorytetowych zadań dla danego działu, na rok następny. Ustalenia te są ustne, nie mają charakteru formalnego. Ponadto podała, że priorytety do rocznych

²⁵ W dniach: 19.01.2016 r., 17.02.2017 r. i 03.04.2018 r.

²⁶ Ankiety ewaluacyjne obejmowały ocenę (w skali od 1 do 6): stopnia zrealizowania zakładanych celów szkoleniowych, aktualności przekazanych treści, przydatności przekazanych informacji, metody i techniki szkoleniowej, materiałów szkoleniowych, organizacji szkolenia. Ponadto, wymagały udzielenia odpowiedzi na pytanie: w jakich dziedzinach pan/pani chciałby w najbliższym czasie podnieść kwalifikacje związane z wykonywaną pracą zawodową.

²⁷ W tychże ankietach ewaluacyjnych.

²⁸ Oferta szkoleniowa była przekazywana do wodr, oraz zamieszczana na stronie internetowej www.cdr.gov.pl. Razem z ofertą przesyłany był formularz, zawierający tematy szkoleń, oraz orientacyjną liczbę uczestników poszczególnych form edukacyjnych.

²⁹ Adresatem tychże informacji nie był CDR, tylko wodr-y. Niemniej, z uwagi na ich zakres materialny, odnoszący się do planowania zadań przez wodr-y, również były uwzględniane w procesie planowania zadań przez CDR.

programów działalności ustalane były na spotkaniach kadry kierowniczej CDR. Ostateczne zdefiniowanie priorytetów, działań i zakresu zadań szczegółowych (operacyjnych) w każdym priorytecie i zadaniu z *ustawy o jdr*, następowało w wyniku dyskusji, narad i ustaleń słownych.

Ustalono, że w latach 2016-2018, w rocznych programach działalności ujmowano także inne zadania niż określone w *ustawie o jdr*. Były to zadania:

- w latach 2016-2017, realizowane z dotacji celowej na realizację zadania, o którym mowa w art. 55 ust. 1 pkt. 4 ustawy o wrow, w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR),
- w roku 2018, realizowane przez Oddział w Warszawie, określone w *ustawie o wrow*, a także w rozporządzeniu z 12.09.2017 r., oraz związane z pełnieniem funkcji jednostki centralnej, zapewniającej funkcjonowanie KSOW i koordynowanie SIR.

W latach 2016-2018, rozpoznane potrzeby wodr w zakresie realizowania zadań doradztwa rolniczego, były uwzględniane w rocznych programach działalności CDR.

Zastępca Dyrektora, wyjaśniła, że:

- CDR nie gromadzi i nie analizuje danych o potrzebach rolników, gdyż nie realizuje zadań dla tej grupy odbiorców. Odbiorcami zadań CDR są pracownicy odr, ale także nauczyciele szkół rolniczych. Informacje o potrzebach rolników gromadzą wodr-y, gdyż to one realizują zadania na rzecz rolników,
- zmiana *ustawy o jdr* z dnia 22.06.2016 r. wprowadziła zmiany o charakterze organizacyjnym, które nie wpłynęły na planowane przez CDR zadania, w tym na koordynację sposobów działania wodr.

W badanych latach:

- a) zakres zadania nr 3 obejmował m.in. sporządzanie analiz³⁰ (diagnoz³¹), raportów³², badań³³, adresowanych do doradców odr,
- b) zakres zadania 4 obejmował m.in.: szkolenia, szkolenia e-learningowe, szkolenia uzupełniające dla doradców odr, kursy³⁴,
- c) zakres zadania 9, obejmował m.in. formy: doświadczeń³⁵, konferencji³⁶, wizyt w gospodarstwach³⁷, broszur³⁸, projektów³⁹.

Ustalono, że w badanych latach, Minister nie nakładał na CDR dodatkowych zadań z zakresu doradztwa rolniczego, określonych w art. 15 ust. 1 *ustawy o jdr*, które miałyby na względzie realizację szczególnie ważnych celów gospodarczych lub społecznych, albo potrzeby obrony kraju.

³⁰ Np. Analiza cen rynku nawozów mineralnych, Analiza stanu doradztwa na rzecz integrowanej ochrony roślin.

³¹ Np. Diagnoza potrzeb edukacyjnych uczestników form edukacyjnych organizowanych przez CDR.

³² Np. Circular Economy – Gospodarka o obiegu zamkniętym – szanse dla rolnictwa, Rozwój upraw ogrodniczych w Polsce, Rolnictwo społeczne w krajach Grupy Wyszehradzkiej.

³³ Np. udział i rola doradców wodr w sieciach podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi w ramach realizacji LSR przez LGD.

³⁴ Np. Metodyka i organizacja doradztwa rolniczego.

³⁵ Np. FERTINNOWA – Innowacyjne techniki zrównoważonego wykorzystania wody w uprawach, Prowadzenie pola doświadczalnego z uprawą roślin energetycznych, Doświadczenia polowe z zakresu rolnictwa ekologicznego.

³⁶ Np. XIII Rolniczy Festiwal Nauki, Dni Przedsiębiorcy Rolnego, Wyniki badań naukowych realizowanych w roku 2016 w zakresie rolnictwa ekologicznego.

³⁷ Upowszechnianie informacji z zakresu prowadzenia gospodarstw rolnych metodami ekologicznymi.

³⁸ Np. Innowacyjność w rolnictwie – z nauki do praktyki.

³⁹ Np. Zmniejszenie strat azotu z rolnictwa poprzez promowanie wykorzystania techniki zakwaszania gnojowicy w regionie Morza Bałtyckiego (Baltic Slurry Acidification), MANURE STANDARDS – Standaryzacja obornika dla zrównoważonego zarządzania substancjami odżywczymi i zmniejszenia emisji, REMIX – Przeprojektowanie europejskiego systemu uprawy opartego na mieszkankach roślin.

1.3. Zadania realizowane przez CDR.

Z zaplanowanych w rocznych programach działalności CDR:

- 1) w roku 2016 - 225 zadań, nie zrealizowano m.in.: 6 zadań⁴⁰ (z powodu braku chętnych), 1 zadania (z powodu braku dofinansowania⁴¹), oraz 4 zadania zrealizowano częściowo⁴², a 1 zadanie przeniesiono na następny rok⁴³,
- 2) w roku 2017 - 228 zadań, nie zrealizowano m.in. 8 zadań⁴⁴ (z powodu braku chętnych), oraz 3 zadania przeniesiono na następny rok⁴⁵,
- 3) w roku 2018 - 213 zadań, nie zrealizowano m.in. 11 zadań⁴⁶ (z powodu braku chętnych), 5 zadań (z powodu zrezygnowania pracownika z dalszej pracy). Były to zadania przypisane specjalistom o wysokich kwalifikacjach, autorowi podręczników z gastronomii. Zastępca Dyrektora, podała, że jedno z zadań „Potrawy kuchni regionalnych”, będzie realizowane w 2019 roku, w formie materiału informacyjnego na stronę internetową, 1 zadania (z powodu braku specjalisty ds. contentu online z dziedziny informatyki), 2 zadania przeniesiono na następny rok (zadania w formie broszur zostały wydane drukiem w I kwartale 2019 r.), oraz 2 zadania zrealizowano częściowo⁴⁷.

Ustalono, że w roku:

a) 2016:

- z zaplanowanych 5 zadań, w ramach zadania 3, zrealizowano wszystkie,
- z zaplanowanych 63 zadań, w ramach zadania 4, zrealizowano 51 zadań⁴⁸,
- z zaplanowanych 6 zadań, w ramach zadania 9, zrealizowano wszystkie,

b) 2017:

- z zaplanowanych 4 zadań, w ramach zadania 3, zrealizowano wszystkie,
- z zaplanowanych 59 zadań, w ramach zadania 4, zrealizowano 52 zadania⁴⁹,

⁴⁰ W tym 2 szkolenia w ramach zadania 4:

- szkolenie „Zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej od A do Z w praktyce” było adresowane do potencjalnych beneficjentów działań PROW 2014-2020: m.in. Poddziałanie „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój”, typ operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych”, Poddziałanie „Pomoc w rozpoczęciu pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”, typ operacji „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”,
- szkolenie „praktyczne aspekty administracji komputerowej i programowania” zostało uwzględnione w związku z planami intensyfikacji informatyzacji działalności jednostek doradztwa rolniczego. W fazie planowania zdiagnozowano potrzebę doskonalenia kadry w zakresie administrowania systemami komputerowymi i programowania.

⁴¹ Zadanie zaplanowano w formie filmu, którego produkcja nie doszła do skutku, z powodu nieznaalezienia sponsora.

⁴² Przygotowano projekty programu szkoleń. W tym 3 zadania, w ramach zadania 4, tj.: szkolenie „Minimalne wymogi wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym”, oraz szkolenie uzupełniające e-learningowe „Minimalne wymogi wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym”, a także szkolenie „III Ogólnopolskie warsztaty dla Pełnomocników ds. Zarządzania ryzykiem z Ośrodków Doradztwa Rolniczego”.

⁴³ Praca nad zadaniem została wstrzymana w porozumieniu z MRiRW, w związku z rozpoczęciem realizacji projektu rządowego EZD RP (elektronicznego zarządzania dokumentacją dla polskiej administracji).

⁴⁴ W tym szkolenie „Przygotowanie specjalistów działów ekonomiki ośrodków doradztwa rolniczego do wspierania działań innowacyjnych” w ramach zadania 4.

⁴⁵ W formach 2 szkoleń i 1 kursu, w ramach działania 4. Niezrealizowane m.in. z powodów: szkolenie adresowane do doradców wpisanych na listę doradców rolniczych nie było obligatoryjne, czy długotrwałej nieobecności wykonawcy zadania.

⁴⁶ W tym 5 szkoleń i 1 kurs w ramach zadania 4.

⁴⁷ To także zadania w ramach zadania 4, w formach szkolenia i konkursu, gdzie przygotowano program szkolenia i materiały szkoleniowe, oraz opracowano regulamin konkursu.

⁴⁸ W tym m.in. nie zrealizowano: 4 szkoleń, których tematyka, została uwzględniona w innych szkoleniach, 1 szkolenia z powodu braku rozstrzygnięcia konkursu KSOW, 1 szkolenia z powodu braku rozporządzenia wykonawczego do działania „Współpraca” w ramach PROW 2014-2020, 1 szkolenia z powodu nie zmodernizowania sali komputerowej niezbędnej do jego realizacji.

- z zaplanowanych 7 zadań, w ramach zadania 9, zrealizowano 6 zadań⁵⁰,
- c) 2018:
 - z zaplanowanych 2 zadań⁵¹, w ramach zadania 3, zrealizowano wszystkie,
 - z zaplanowanych 49 zadań, w ramach zadania 4, zrealizowano 38 zadań⁵²,
 - z zaplanowanych 3 zadania⁵³, w ramach zadania 9, zrealizowano wszystkie.

Zastępca Dyrektora podała, że każde planowanie zadań szczegółowych (operacyjnych), nawet popartych rozeznaniem potrzeb, obarczone jest ryzykiem niewykonania, np. związanego z mniejszą niż zakładano liczbą potencjalnych uczestników, zmianami terminów planowanych umów na realizację przedsięwzięć szkoleniowych, wystąpieniem problemów z ustaleniem terminów szkoleń, by nie kolidowały z zaangażowaniem potencjalnych uczestników, wystąpieniem czynników zewnętrznych, niezależnych od CDR (np. nowe uregulowania prawne, nałożenie nowych zadań, które wymuszają na odbiorcach usług rezygnację z udziału w proponowanych przedsięwzięciach, zmianach organizacyjnych w jednostkach odbiorców usług).

(akta kontroli: str. 385-933)

W badanych latach, w ramach zadania 1, CDR wykonał m.in.:

- 5 opracowań metodyk doradzania w zakresie świadczenia usług doradczych (w roku 2016 – 2, w roku 2017 – 2 i w roku 2018 – 1). Metodyki doradzania przeznaczone są dla doradców, którzy realizują usługi doradcze w ramach działania „Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw” PROW 2014-2020, oraz wdrażanego w ramach niego poddziałania „Wsparcie korzystania z usług doradczych”. Wszystkie metodyki doradzania są dostępne na stronie internetowej www.cdr.gov.pl,
 - 3 jednolite wzory programów działalności wodr i sprawozdań z realizacji programów (po jednym w każdym z badanych trzech lat). Zastępca Dyrektora podała, że opracowanie tych dokumentów nastąpiło we współpracy CDR z przedstawicielami działów metodyki z wodr oraz przy udziale przedstawiciela MRiRW. Dokumenty te zostały przekazane do Ministra, który wprowadził je jako obowiązujące dla wodr,
 - dla wodr sposób liczenia miernika budżetu zadaniowego dla działania 21.5.5.3. Działalność doradcza, informacyjna i upowszechnieniowa⁵⁴.
- Ogółem w badanych latach, CDR zrealizował 28 zadań w ramach zadania 1.

(akta kontroli: str. 934-1197)

Ustalono, że:

- 1) listy doradców rolniczych, doradców rolnośrodowiskowych, doradców leśnych i ekspertów przyrodniczych, prowadzone przez Dyrektora, zawierają następujące

⁴⁹ W tym m.in. nie zrealizowano:

- szkolenia e-learningowego „specjalizacyjnego dla doradców rolniczych w zakresie rolnictwa ekologicznego”, ze względu na brak przepisów prawnych dotyczących warunków specjalizacji,
- szkolenia „Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne w zarządzaniu sieciami teleinformatycznymi”, ze względu na brak możliwości technicznych organizacji szkolenia,
- szkolenia „Wykorzystanie oprogramowania In Design i Ilustrator w pracach wydawniczych”, którego tematykę uwzględniono w szkoleniu pn. „Nowoczesny warsztat dziennikarza - Media społecznościowe - Wykorzystanie programu InDesign w pracach wydawniczych i przekazach medialnych”.

⁵⁰ Nie wydano broszury „Innowacyjność w rolnictwie – z nauki do praktyki”, z uwagi na to, że w Planie Operacyjnym KSOW na lata 2016-2017, znajdują się dwie bardzo podobne operacje, realizowane przez MRiRW.

⁵¹ W tym diagnoza potrzeb edukacyjnych uczestników form edukacyjnych organizowanych przez CDR.

⁵² Zrealizowano szkolenie mieszane, a szkolenia stacjonarne będą w 2019 r., 2 szkoleń nie zrealizowano z uwagi na brak aktualizacji przepisów prawnych.

⁵³ W tym m.in. AGRILINK – Współpraca w zakresie szerzenia wiedzy rolniczej.

⁵⁴ W 2017 r., Minister przesłał pismo do wszystkich odr, nakazujące stosowanie tego sposobu liczenia.

dane: imię i nazwisko, miejsce zatrudnienia, miejsce świadczonych usług doradczych, oraz dane kontaktowe⁵⁵,

2) w latach 2016-2018 została wszczęta procedura skreślenia wobec 1124 doradców rolniczych:

- w 1122 przypadkach wszczęcie postępowania odbyło się ze względu na nieuczestniczenie osób wpisanych na listę w szkoleniu uzupełniającym,
- w 2 przypadkach wszczęcie postępowania odbyło się na wniosek osoby posiadającej uprawnienia. Osoby, które złożyły wniosek o skreślenie z listy doradców, zakończyły pracę w zawodzie doradcy,
- spośród osób, wobec których zostało wszczęte postępowanie o skreśleniu z listy doradców, 24 osoby odbyły dodatkowe szkolenia uzupełniające i zachowały uprawnienia doradcy rolniczego, oraz 3 osoby złożyły wyjaśnienia, po których zachowały uprawnienia (2 przypadki zmiany nazwiska i 1 przypadek powtórnej weryfikacji wydanych zaświadczeń o zdaniu egzaminu),
- z listy doradców rolniczych, w latach 2016-2018, zostało skreślonych 1097 osób,
- nie wystąpił przypadek, aby osoba skreślona z listy doradców rolniczych, ponownie uczestniczyła w szkoleniu i została przywrócona na listę,

3) w roku 2016 z listy doradców rolnośrodowiskowych, skreślono 355 osób, w związku z nieuczestniczeniem w szkoleniu uzupełniającym i niezdaniu egzaminu. Nie wystąpił przypadek, aby osoba skreślona z listy doradców rolnośrodowiskowych, ponownie uczestniczyła w szkoleniu i została przywrócona na listę,

4) w roku 2016 z listy ekspertów przyrodniczych, zostało skreślonych 84 osoby, ze względu na nieuczestniczenie w szkoleniu uzupełniającym i niezdaniu egzaminu. Nie wystąpił przypadek, aby osoba skreślona z listy ekspertów przyrodniczych, ponownie uczestniczyła w szkoleniu i została przywrócona na listę.

W wyniku analizy próby 30 osób wpisanych na listy: doradców rolniczych (13 osób), doradców rolnośrodowiskowych (12 osób) i ekspertów przyrodniczych (5 osób), prowadzonych przez Dyrektora, stwierdzono, że osoby te spełniały wszystkie kryteria⁵⁶ (warunki) umieszczenia ich na odpowiedniej liście.

Roczne sprawozdania z realizacji rocznego programu działalności CDR, za lata 2016-2018, były: pozytywnie zaopiniowane przez Radę, zatwierdzone przez Ministra, rzetelnie sporządzone.

W rocznych programach działalności na lata 2016-2018 w CDR, nie były planowane zadania, wymienione w art. 4 ust. 1a ustawy o jdr. Odnosząc się do nieplanowania i nierealizowania powyższych zadań, Dyrektor podał, że CDR od 2015 r. nie realizuje tego zadania. CDR przeprowadzało kontrole prywatnych podmiotów doradczych zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 07.03.2007 r. o *wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów wiejskich*. Przepisy dotyczyły Programu Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2007-2013. Ustawa z dnia 20.02.2015 r. o wrow, nie nakłada na CDR zadań związanych z kontrolą podmiotów prywatnych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra z dnia 07.05.2008 r. w sprawie *akredytacji podmiotów świadczących usługi doradcze w ramach działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”* objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, minister właściwy do spraw rozwoju wsi, powoływał zespół akredytacyjny w sprawach oceny wniosków o udzielenie akredytacji. W skład zespołu akredytacyjnego wchodził jeden przedstawiciel CDR. Od 2013 roku, taki zespół nie funkcjonuje.

(akta kontroli: str. 934-1584)

⁵⁵ Tj. wszystkie dane wymienione w art.51 ust. 7 ustawy o wrow.

⁵⁶ O których mowa art. 51 ust. 5 i 6 ustawy o wrow.

1.4. Działalność szkoleniowa CDR i doskonalenie nauczycieli szkół rolniczych.

W CDR nie było wprowadzonej procedury opracowywania planów szkoleń. Plany te zawierały się w rocznych programach działalności i były opracowywane według zasad opisanych w rozdziale 2. „Opracowywanie rocznych programów działalności CDR”.

W badanych latach, w CDR zostało przeprowadzonych dla pracowników wodr, łącznie 168 szkoleń w zakresie metodyki i zadań doradztwa rolniczego, ze szczególnym uwzględnieniem integracji z Unią Europejską⁵⁷ (łącznie liczba uczestników – 8324) i 214 szkoleń dla realizujących zadania wynikające z odrębnych przepisów⁵⁸ (łącznie liczba uczestników - 7482).

Szkolenia kończyły się ankietą ewaluacyjną, której celem było m.in. ustalenie poziomu zadowolenia uczestników z prowadzonych zajęć, oraz pozyskanie informacji o przydatności szkolenia.

W badanych latach, Minister pozytywnie zaopiniował programy szkoleń i szkoleń uzupełniających dla doradców rolniczych, doradców rolnośrodowiskowych i ekspertów przyrodniczych, oraz zatwierdzał testy końcowe.

Działający z upoważnienia Dyrektora, Kierownik Działu Organizacyjnego, podał, że CDR nie ustala specjalnego planu doskonalenia nauczycieli, ponieważ od 2008 r. współpraca ze szkołami rolniczymi jest bardzo ograniczona i trudno pozyskać nauczycieli szkół rolniczych, jako uczestników szkoleń. Jest to spowodowane tym, że od 01.09.2007 r., funkcjonuje publiczna placówka⁵⁹ doskonalenia zawodowego nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych. KCER realizuje m.in. zadania związane z organizowaniem i prowadzeniem doskonalenia i kształcenia nauczycieli w zakresie pedagogiczno-metodycznym i specjalistycznym, w tym także w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Ustalono, że w latach 2016-2018, CDR zorganizowało łącznie 13 form edukacyjnych dla nauczycieli szkół rolniczych, w których wzięło udział 309 osób. Szkolenia te były organizowane w formie stacjonarnej i e-learningowej. Na zakończenie każdej z form, uczestnicy wypełniali anonimowe i dobrowolne ankiety ewaluacyjne.

Stwierdzono, że w badanym okresie CDR zorganizował łącznie 955 form w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz rolnictwa ekologicznego (w tym, w roku 2016 – 335 form, w roku 2017 – 336 form i w roku 2018 – 284 formy), w których uczestniczyło łącznie 26194 osoby (w tym, w roku 2016 – 8665 osób, w roku 2017 – 9779 osób i w roku 2018 – 7750 osób). Wiodącymi formami były:

- szkolenia wyjazdowe (łącznie 188), w których uczestniczyło 1338 osób,
- szkolenia (łącznie 315), w których uczestniczyło 8948 osób,
- szkolenia mieszane (łącznie 88), w których uczestniczyło 2146 osób,
- szkolenia e-learningowe (łącznie 22), w których uczestniczyło 1618 osób,
- konferencje (łącznie 34), w których uczestniczyło 4187 osób.

Tematy zrealizowanych form edukacyjnych w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz rolnictwa ekologicznego, wynikały m.in. z potrzeb zgłaszanych przez odbiorców usług edukacyjnych oraz odr.

⁵⁷ Zadania określone w art. 4 ust. 1 pkt. 4 a ustawy o jdr.

⁵⁸ Zadania określone w art. 4 ust. 1 pkt. 4 b ustawy o jdr.

⁵⁹ Pod nazwą: Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie (dalej KCER).

W badanych latach eksperci z instytucji zewnętrznych uczestniczyli łącznie w 354 formach edukacyjnych realizowanych przez CDR, w tym:

- w roku 2016: 356 ekspertów, w 96 formach,
- w roku 2017: 375 ekspertów w 141 formach i
- w roku 2018: 321 ekspertów w 117 formach.

Kierownik Działu Organizacyjnego podał, m.in., że eksperci z instytucji zewnętrznych uczestniczyli w działalności CDR, przede wszystkim jako wykładowcy/prelegenci na szkoleniach, konferencjach, spotkaniach informacyjnych⁶⁰.

(akta kontroli: str. 1640-1714)

1.5. Analizy i prognozy w zakresie doradztwa rolniczego.

W kontrolowanym okresie, CDR przeprowadziło łącznie 18 analiz z zakresu rozwoju doradztwa rolniczego (w tym, w roku 2016 – 8 analiz, w roku 2017 – 7 analiz i w roku 2018 – 3 analizy). Sporządzone analizy były dokumentowane w formach: raportów, opracowań, materiałów informacyjnych na stronie internetowej, innych.

W roku 2016, tematami analiz były m.in.:

- Circular Economy – Gospodarka w obiegu zamkniętym – szanse dla rolnictwa, w formie raportu, zamieszczonego na stronie internetowej www.cdr.gov.pl., dostępnego publicznie, w tym dla doradców rolniczych,
- Rozwój upraw ogrodniczych w Polsce, w formie raportu, zamieszczonego na stronie internetowej www.cdr.gov.pl., dostępnego publicznie, w tym dla doradców rolniczych,
- Analiza zatrudnienia w ośrodkach doradztwa rolniczego w 2015 r., której wyniki i wnioski zostały opublikowane w „Zagadnieniach Doradztwa Rolniczego”⁶¹ nr 1/2016,
- Udział i rola doradców wodr w sieciach podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi, w ramach realizacji LSR⁶² przez LGD⁶³, w formie badań i raportu. Raport i wnioski z badania zostały opublikowane na stronie internetowej www.cdr.gov.pl.,
- Nowe problemy identyfikowane przez rolników w rolnictwie i na obszarach wiejskich – diagnoza obszarów problemowych oraz możliwości podejmowania wspólnych działań na rzecz tworzenia innowacyjnych rozwiązań w ramach działania „Współpraca” PROW, badanie – projekt, którego efektem było przygotowanie raportów cząstkowych oraz raportu podsumowującego, zawierającego wnioski i rekomendacje oraz listę rolników gotowych do podjęcia współpracy w ramach działania „Współpraca” PROW na lata 2014-2020.

W latach 2017-2018, prowadzone analizy dotyczyły m.in.: cen rynku nawozów mineralnych, stanu doradztwa na rzecz integrowanej ochrony roślin, zatrudnienia w wodr w roku 2017, dokumentów strategicznych pod kątem roli i zadań dla systemu doradztwa rolniczego w Polsce, cen i zaopatrzenia w nawozy mineralne,

⁶⁰ Zakres tego wyjaśnienia obejmował również wskazanie, jakie dziedziny naukowe reprezentowali eksperci. W tej części wyjaśnienia wymieniono tylko katalog instytucji zewnętrznych, z którymi CDR współpracowało w latach 2016-2018, w zakresie działalności szkoleniowej. Były to m.in. Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

⁶¹ Jest to kwartalnik, wydawany przez Oddział CDR w Poznaniu, który jest nieodpłatnie przekazywany m.in. do wszystkich wodr (540 egzem.), urzędów marszałkowskich, urzędów wojewódzkich, instytutów badawczych resortu rolnictwa, uczelni rolniczych, izb rolniczych, Ministra.

⁶² Lokalna Strategia Rozwoju.

⁶³ Lokalna Grupa Działania.

potrzeb edukacyjnych uczestników form edukacyjnych organizowanych przez CDR. Wyniki odpowiednich analiz, były publikowane w taki sam sposób jak w roku 2016. Odnosząc się do opracowywania prognoz w CDR, Zastępca Dyrektora, podała m.in., że w latach 2016-2018, CDR nie sporządzało prognoz w zakresie doradztwa rolniczego, bowiem głównym celem działalności CDR jest doskonalenie wiedzy i umiejętności kadry doradczej oraz podnoszenie i ujednolicanie standardów usług świadczonych przez doradców na rzecz rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. W związku z tym, co roku we wrześniu CDR przygotowuje ofertę szkoleniową dla wodr na rok następnny. Razem z ofertą przesyłany jest formularz zawierający orientacyjną liczbę planowanych uczestników poszczególnych form edukacyjnych. Zebrane informacje pozwalają na prognozowanie tematyki form edukacyjnych, zgodnie z zapotrzebowaniami odbiorców.

(akta kontroli: str. 1640-1802)

1.6. Działalność informacyjna CDR na potrzeby doradztwa rolniczego.

W badanych latach CDR opracowywało i upowszechniało materiały informacyjne i szkoleniowe w formach broszur, broszur w formie elektronicznej, filmów, publikacji, ulotek. Łącznie 216 form materiałów informacyjnych, w tym m.in. tematy dotyczące: Zalesiania w ramach PROW 2014-2020 (aktualizacja) – publikacja na stronie internetowej, Realizacja projektów międzynarodowych oraz prezentacja ich rezultatów – publikacja na stronie internetowej, Ochrona środowiska i ekologia w programach Zagród Edukacyjnych – broszura w formie elektronicznej, Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania objętego PROW na lata 2014-2020 w kontekście dobrych praktyk wdrożonych przez LGD w ramach projektów współpracy w latach 2007-2013 – broszura elektroniczna. Zastępca Dyrektora, podała m.in., że upowszechnianie materiałów informacyjnych i szkoleniowych, odbywa się dwutorowo. Materiały szkoleniowe przekazywane są uczestnikom szkoleń w trakcie ich trwania (sytuacja taka dotyczy większości realizowanych szkoleń). Tak rozumiane materiały szkoleniowe są integralną częścią szkolenia i nie są oddzielnie wykazywane w programach działalności CDR i sprawozdaniach z ich realizacji. Pozostałe materiały informacyjne (oraz materiały szkoleniowe do samodzielnego wykorzystania) są przygotowywane i przekazywane wodr niezależnie od organizowanych szkoleń. Materiały te są realizowane w postaci publikacji drukowanych i elektronicznych, materiałów informacyjnych na stronie internetowej.

(akta kontroli: str. 1783-1803)

W roku 2018, w wykazie elementów centralnego systemu informacji CDR, znajdowały się:

- 6 internetowych serwisów tematycznych,
- 16 baz danych,
- 3 strony internetowe i
- 29 wydawnictw elektronicznych.

Bazy danych były formą realizacji m.in. takich zadań, jak:

- Dokumentowa Baza Danych,
- listy doradców rolniczych, rolnośrodowiskowych, ekspertów przyrodniczych i doradców leśnych PROW 2001-2013 oraz PROW 2014-2020,
- Lista osób uprawnionych do aplikacji e-wniosek,
- Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych www.zagrodaedukacyjna.pl,
- Prowadzenie baz danych na potrzeby Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich,
- Rejestr planów działalności rolnośrodowiskowej PROW 2007- 2013,

- inne.

Zastępca Dyrektora, podał m.in., że w CDR centralny system informacji składa się ze zbiorów danych i zbiorów informacji zapisanych według reguł (systematyki, metody) dopasowanych do rodzaju treści i tematyki. Zbiory danych i zbiory informacji są dostępne w formie:

- relacyjnych baz danych na serwerach internetowych, do których dostęp jest zapewniony ze strony podmiotowej CDR www.cdr.gov.pl, zawierające dane oraz repozytorium plików - dla użytkowników/odbiorców dostępne jako portale tematyczne, zawierające artykuły, rejestry, ewidencje, galerie obrazów, fora,
- tabelarycznych, ustrukturyzowanych danych, zebranych w plikach arkuszy kalkulacyjnych i dokumentach tekstowych – dla użytkowników/odbiorców dostępne jako pliki do pobrania z podmiotowej strony internetowej lub z portali tematycznych.

Centralnym punktem dostępu do zbiorów danych i zbiorów informacji, jest podmiotowa strona internetowa www.cdr.gov.pl, której układ menu definiuje systematykę informacji. System informacji jest aktualizowany zgodnie z wewnętrznymi procedurami CDR, lub przepisami ustawowymi, lub na bieżąco⁶⁴. Elementy systemu informacji wymagające nadzoru rzetelności wprowadzania danych mają określoną formę, np. informacje wprowadzane w internetowych serwisach tematycznych lub bezpośrednio na stronie podmiotowej CDR, są kontrolowane przez specjalistów merytorycznie odpowiedzialnych za treści określonej tematyki oraz redaktorów kontrolujących poprawność i spójność tekstów. Dane wprowadzane do relacyjnych baz danych są zgłaszane na papierowych bądź elektronicznych formularzach. Papierowe formularze są kontrolowane przez specjalistów odpowiedzialnych merytorycznie za zbiór danych, natomiast formularze elektroniczne są dodatkowo opatrzone zdefiniowanymi funkcjami walidacji pól.

Kierownik Działu Organizacyjnego, podał, że dostęp do systemów informacji i baz danych jest bezpłatny⁶⁵, a liczba wejść na stronę jest ewidencjonowana⁶⁶.

(akta kontroli: str. 1783-1888)

Ustalono, że w latach 2016-2018, CDR:

a) organizowało szkolenia, w których tematyce zawierały się elementy powiązań pomiędzy rolnictwem, a leśnictwem:

- 25-26.01.2018 r., szkolenie „Szacowanie szkód łowieckich”,
- 26-27.04.2018 r., doskonalenie umiejętności ekspertów przyrodniczych w zakresie „rozpoznawania i kwalifikowania siedlisk przyrodniczych”,
- 27-28.08.2018 r., szkolenie dla zbieraczy ziół z naturalnego środowiska „Koryciny-Ziołowy Zakątek” oraz

b) przygotowywało materiały informacyjne dotyczące ochrony środowiska, bioasekuracji i zmian klimatu:

- w roku 2016, broszura dla doradców wodr, „Systemy uprawy gleby przydatne w rolnictwie zrównoważonym”,
- w roku 2018, broszura dla doradców wodr, doradców prywatnych i rolników, „Ekologiczna uprawa warzyw kapustnych”,

⁶⁴ Według stanu w dniu 17.05.2019 r., ostatnia aktualizacja Dokumentowej Bazy Danych miała miejsce w dniu 09.05.2019 r. Przykładem innych aktualizacji dokonywanych w systemie mogą być zmiany (wpisy/skreślenia) na prowadzonych listach doradców rolniczych, rolnośrodowiskowych, leśnych, czy ekspertów przyrodniczych (dokonywane na podstawie zarządzenia nr 35/2017 Dyrektora, z dnia 28.12.2017 r. w sprawie procedury wpisu i skreślenia z listy doradców rolniczych, doradców rolnośrodowiskowych, doradców leśnych, ekspertów przyrodniczych).

⁶⁵ Podczas kontroli, kontroler podjął próbę „wejścia” do systemu informacji i baz danych CDR. Próba powiodła się, serwis informacyjny i bazy danych były dostępne, za darmo.

⁶⁶ Np. w miesiącu październiku 2016 r. system zarejestrował 205 980 „wejść” na stronę www.cdr.gov.pl, w lipcu 2017 r. – 218 871 „wejść”, w lutym 2018 r. – 145 825 „wejść”.

- w roku 2016, broszura dla doradców wodr, „Innowacyjne metody gospodarowania zasobami wody”,
- w roku 2016, broszura dla doradców wodr, „Bioasekuracja w produkcji zwierzęcej”.

Ogółem w latach 2016-2018, CDR przygotowało 24 formy (szkolenia, broszury, filmy, plakaty, warsztaty, informacje na stronie internetowej) dotyczące ochrony środowiska, bioasekuracji i zmian klimatu.

Zastępca Dyrektora podała, m.in., że obszarem, którym zajmuje się CDR jest rolnictwo i obszary wiejskie, nie działamy w obszarze leśnictwa. Z tego powodu, CDR nie planuje przedsięwzięć dotyczących wzmacniania powiązań pomiędzy rolnictwem i leśnictwem. Jednak w niektórych szkoleniach, uwzględniamy elementy takich powiązań.

(akta kontroli: str. 1889-1962)

1.7. Zadania wykonywane odpłatnie przez CDR.

W latach 2016-2018, w ramach doradztwa rolniczego CDR wykonywało odpłatnie zadania, w formach: szkoleń, szkoleń mieszanych, szkoleń e-learningowych, kiermaszów, kursów, konferencji, egzaminów, doświadczeń. Ogółem zrealizowano 41 zadań, w 63 formach, w których uczestniczyło 1547 osób, w tym w roku:

- 2016 – 18 form, 329 osób,
- 2017 – 24 formy, 647 osób i
- 2018 – 21 form, 571 osób.

Łącznie w badanych latach, usługi odpłatne realizowane były w ramach:

- zadania 4 (3 formy⁶⁷, 176 osób),
- zadania 7 (56 form⁶⁸, 1371 osób), oraz
- zadania 9 (4 formy⁶⁹).

Realizowane zadania odpłatne zawierały się w katalogu usług, wymienionych w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr.

W latach 2016-2018, w zakresie zadań wykonywanych odpłatnie, CDR zrealizowało 38 zadań samodzielnie, oraz 3 zadania przy współudziale podmiotów zewnętrznych. Były to zadania w formach: 2 szkoleń i 1 kursu, których tematem było „Doradztwo dotyczące środków ochrony roślin”. Zadania te były finansowane z wpłat uczestników, a współorganizatorami zadań byli Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Krakowie (dalej WIORiN), Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach oraz Biuro Organizacji Szkoleń „Scholar” – latach 2016-2017 i WIORiN w roku 2018.

Dyrektor podał m.in., że współpraca w tym temacie ww. instytucji polegała na udostępnieniu wykładowców i egzaminatorów.

Ustalono, że przychody osiągnięte w wyniku realizacji zadań „Doradztwo dotyczące środków ochrony roślin”, przewyższały koszty związane z ich realizacją. Relacja przychodów z realizacji zadania do kosztów zadania kształtowała się następująco:

- w roku 2016, przychody 33.500 zł, koszty 15.787,00 zł,
- w roku 2017, przychody 30.210 zł, koszty 15.863,40 zł,
- w roku 2018, przychody 34.730 zł, koszty 15.892,00 zł).

⁶⁷ Tj. szkolenie mieszane uzupełniające (dla doradców odr), konferencja (adresowana m.in. do doradców odr i nauczycieli szkół rolniczych), oraz szkolenie (m.in. dla doradców odr).

⁶⁸ W tym m.in. szkolenia: dla kandydatów na ekspertów przyrodniczych, uzupełniające dla doradców rolnośrodowiskowych, egzaminy na doradcę rolnośrodowiskowego.

⁶⁹ Formy doświadczeń, w zakresie „Prowadzenie doświadczeń polowych”.

Odpłatność za wykonane usługi była określona w „Cenniku usług wykonywanych odpłatnie przez Centrum Doradztwa rolniczego w tym Centralę i Oddziały”, dalej cennik. Cennik został pozytywnie zaopiniowany⁷⁰ przez Radę w dniu 24.02.2015 r.⁷¹, zatwierdzony⁷² przez Ministra w dniu 21.12.2015 r., oraz przyjęty w formie zarządzenia⁷³ Dyrektora, obowiązywał od dnia 01.01.2016 r. Cennik został podany do wiadomości w siedzibie CDR, jej komórkach organizacyjnych, oraz został przesłany do dyrektorów oddziałów, kierowników działów, zespołów, samodzielnych stanowisk⁷⁴ oraz został zamieszczony na stronie internetowej www.cdr.gov.pl.

W dniu 26.03.2018 r. Rada w formie uchwały, pozytywnie zaopiniowała⁷⁵ proponowane zmiany w cenniku. Minister zatwierdził⁷⁶ cennik w dniu 07.06.2018 r., który został przyjęty w formie zarządzenia⁷⁷ Dyrektora, z dniem 08.06.2018 r. Cennik został podany do wiadomości w sposób przedstawiony powyżej.

(akta kontroli: str. 934-1197, 1963-1966)

1.8. Skargi na działania CDR.

W okresie objętym kontrolą, do CDR nie wpłynęły skargi i wnioski, dotyczące wykonywania zadań z zakresu doradztwa rolniczego.

(akta kontroli: str. 338-340, 1516-1584)

1.9. Kwalifikacje doradców CDR.

CDR nie zatrudniało doradców.

(akta kontroli: str. 1967)

1.10. Działania podmiotów prywatnych w obszarze doradztwa rolniczego.

W udzielonych wyjaśnieniach, Zastępca Dyrektora, podała m.in.:

- CDR nie prowadzi ewidencji prywatnych podmiotów, świadczących usługi w zakresie doradztwa rolniczego,
 - CDR nie współpracuje z podmiotami prywatnymi w obszarze doradztwa rolniczego.
- Współpraca CDR z podmiotami prywatnymi polega na tym, że pracownicy

⁷⁰ W formie uchwały nr 2/15 Rady, z dnia 24.02.2015 r. w sprawie zmian w cenniku usług wykonywanych odpłatnie przez Centrum Doradztwa Rolniczego, w tym Centralę i Oddziały.

⁷¹ Rada nie wносиła uwag do proponowanych zmian w cenniku.

⁷² Pismem SAR-drw-6543-7wm/15, z dnia 21.12.2015 r. W piśmie poprzednim, z dnia 25.03.2015 r., Minister wniósł uwagi do proponowanych zmian w cenniku, które m.in. wyraził następująco: „odnośniki do tabeli powinny zostać uszczegółowione dokładniejszym opisem, np. przez podanie przykładu ceny za konkretną usługę, tak żeby wyeliminować wszelką dowolność ustalania stawek. Proponowane usługi z nowymi cenami winny być uzasadnione w oparciu o kalkulację kosztów”. Uwaga Ministra została uwzględniona.

⁷³ Zarządzenie nr 28/15 Dyrektora, z dnia 30.12.2015 r., w sprawie przyjęcia „Cennika usług wykonywanych odpłatnie przez Centrum Doradztwa Rolniczego, w tym Centralę i Oddziały”, z terminem wejścia w życie z dniem 01.01.2016 r.

⁷⁴ Za pismem Dyrektora DKOP-021-1/15, z dnia 30.12.2015 r.

⁷⁵ Rada nie wносиła uwag do proponowanych zmian w cenniku.

⁷⁶ Minister nie wnościł uwag do kalkulacji cen, niemniej każdą zaproponowaną zmianę należało uzasadnić. Dnia 21.05.2018 r., zostało złożone do Ministra uzasadnienie do projektu zmian w cenniku. Minister zatwierdził zmiany w cenniku, w piśmie SAR.drw.6541.17.1.2018, z dnia 07.06.2018 r.

⁷⁷ Zarządzenie nr 18/18 Dyrektora, z dnia 08.06.2018 r. w sprawie przyjęcia „Cennika usług wykonywanych odpłatnie przez Centrum Doradztwa Rolniczego, w tym Centralę i Oddziały”, z terminem wejścia w życie z dniem podpisania.

prywatnych podmiotów doradczych, uczestniczą w formach edukacyjnych organizowanych przez CDR,

- Prywatne doradztwo rolnicze i CDR świadczą odmienne usługi i adresują je do innych klientów. Usługi świadczone przez CDR, adresowane są do pracowników ośrodków doradztwa rolniczego i stanowią wsparcie (merytoryczne, metodyczne, narzędziowe) dla ich pracy doradczej. Usługi podmiotów prywatnych, adresowane są do rolników i dotyczą świadczenia usług doradczych dla tej grupy odbiorców. Z tego względu, prywatne doradztwo nie stanowi dla CDR konkurencji.

(akta kontroli: str. 1783-1803)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

CDR jest zorganizowane w sposób pozwalający na sprawną realizację zadań ustawowych. Pracownicy merytoryczni CDR posiadali odpowiednie przygotowanie do realizacji zadań ustawowych oraz uczestniczyli w odpowiednich formach edukacyjnych (szkoleniach, kursach, konferencjach) uzupełniających wiedzę i doświadczenie zawodowe. Stwierdzono, że roczne programy działalności CDR, obejmowały wszystkie zadania ustawowe i zostały przygotowane w prawidłowych terminach. W swej działalności CDR wprowadziło odpowiednie elementy koordynacji i wsparcia dla realizacji zadań przez wodr. W ocenie NIK, sprawozdania z realizacji rocznych programów działalności CDR, były sporządzane rzetelnie. Zmiana ustawy o jdr w 2016 r., nie wpłynęła na działalność CDR, z uwagi na to, że przedmiotowe zmiany nie dotyczyły zakresu rzeczowego zadań.

OBSZAR

2. Sposób organizacji i działania CDR w zakresie zapewnienia prawidłowego wykorzystania środków otrzymywanych z budżetu państwa.

2.1 Przychody CDR.

Opis stanu
faktycznego

Przychody ogółem CDR w 2016 r. wynosiły 17.146 tys. zł (95,6% planu), w 2017 r. - 19.426 tys. zł (98,5%) i w 2018 r. - 21.212 tys. zł (94,3%). W 2016 r. na jednego pracownika⁷⁸ przypadło 97,4 tys. zł wykonanych przychodów, w 2017 r. - 105 tys. zł i w 2018 r. - 106,5 tys. zł.

Największy udział w strukturze przychodów miały dotacje celowe z budżetu państwa, które w 2016 r. wyniosły 13.719 tys. zł (80,1% ogółu przychodów), w 2017 r. - 14.522 tys. zł (74,8%) i w 2018 r. - 17.438 tys. zł (82,2%), w tym:

- dotacje na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego w 2016 r. - 11.925 tys. zł (86,9% ogółu dotacji), w 2017 r. - 12.693 tys. zł (87,4%) i w 2018 r. - 13.328 tys. zł (76,5%);
- dotacje na realizację zadań, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 4 ustawy o wrow w celu wsparcia funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (zwana dalej dotacją SIR) w 2016 r. - 1.794 tys. zł (13,1% ogółu dotacji), w 2017 r. - 1.829 tys. zł (12,6%) i w 2018 r. - 1.849 tys. zł (10,6%);
- na realizację zadań jednostki centralnej KSOW w 2018 r. - 2.261 tys. zł (12,9%).

⁷⁸ Z uwzględnieniem kadry zarządzającej.

Przychody z dotacji celowej w badanym okresie zwiększyły się o 803 tys. zł, tj. o 5,8% w 2017 r. w porównaniu do 2016 r., o 2.916 tys. zł, tj. o 20% w 2018 r. w porównaniu do 2017 r. i o 3.719 tys. zł, tj. o 27,1% w porównaniu do 2016 r.

Wykonanie planowanych przychodów z działalności gospodarczej w poszczególnych latach objętych kontrolą zmniejszało się, z 97% w 2016 r. do 96,6% w 2017 r. i 74,5% w 2018 r. W 2016 r. przychody z działalności gospodarczej wyniosły 2.367 tys. zł (13,8% ogółu przychodów), w 2017 r. - 3.645 tys. zł (18,8%) i w 2018 r. - 2.266 tys. zł (10,7%). Głównymi źródłami przychodów były:

- usługi szkoleniowe - 2016 r. – 1.272 tys. zł (53,7% ogółu przychodów), 2017 r. – 1.791 tys. zł (49,1%), 2018 r. – 644 tys. zł (28,4%);
- działalność pozostała (organizacja wizyt studyjnych, targów, konferencji i konkursów tematycznych oraz kiermaszy) – 2016 r. – 407 tys. zł (7,3%), 2017 r. – 945 tys. zł (25,4%), 2018 r. – 982 tys. zł (43,3%),
- usługi hotelarskie – 2016 r. – 325 tys. zł (8,9%), 2017 r. – 603 tys. zł (16,5%), 2018 r. – 331 tys. zł (14,6%),
- usługi ze sprzedaży towarów i usług - 2016 r. – 183 tys. zł (7,7%), 2017 r. – 146 tys. zł (4%), 2018 r. – 158 tys. zł (7%).

W 2016 r. na jednego pracownika przypadło 13,4 tys. zł wykonanych przychodów z działalności gospodarczej, w 2017 r. – 19,7 tys. zł i w 2018 r. – 11,4 tys. zł.

Przychody z tytułu środków otrzymanych z UE w 2016 r. wyniosły 655 tys. zł (3,8% przychodów), w 2017 r. – 195 tys. zł (1%) i w 2018 r. - 1.017 tys. zł (4,8%).

Ponadto z dotacji na wydatki majątkowe CDR w 2016 r. wykorzystał środki w wysokości 346 tys. zł., w 2017 r. – 1.690 tys. zł i w 2018 r. – 608 tys. zł.

(akta kontroli, str. 1971-2022, 2173-2237, 2380-2418)

2.2. Dotacje dla CDR z budżetu państwa⁷⁹.

W 2016 r. CDR otrzymało od Ministra dwie dotacje w łącznej wysokości 14.897 tys. zł., w tym:

- a) na podstawie umowy z dnia 24.03.2016 r.⁸⁰ otrzymano dotację w wysokości 12.302 tys. zł, z tego 11.956 tys. zł na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego i 346 tys. zł na wydatki majątkowe. Dotację na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego wykorzystano w 99,7% a dotację na wydatki majątkowe w 100%. Z dotacji na wydatki majątkowe wykonano: rozbudowę budynku biurowo-administracyjnego Oddziału CDR w Radomiu oraz ogrodzenie i oświetlenie w CDR w Brwinowie. Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 30,3 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w terminie ustalonym w umowie dotacji.
- b) na podstawie umowy z dnia 25.07.2016 r.⁸¹ w wysokości 2.595 tys. zł na realizację zadań, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 4 ustawy o wrow w celu wsparcia funkcjonowania KSOW w SIR. Dotację wykorzystano w wysokości 1.793,7 zł (tj. w 69,1%). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 801,3 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w terminie ustalonym w umowie dotacji. Główną przyczyną nie wykorzystania dotacji było przeniesienie realizacji czterech operacji⁸² na 2017 r.

W 2017 r. CDR otrzymało od Ministra dwie dotacje w łącznej wysokości 16.522 tys.

⁷⁹ Według układu kasowego ewidencji księgowej.

⁸⁰ Umowa nr SAR/Drw-DC-CDR-1/2016 z dnia 24.03.2016 r. zmieniona aneksami z dnia 6.07.2016 r. i 29.12.2016 r.

⁸¹ Umowa nr PT-zks-540-17/2016 z dnia 25.11.2016 r. zmieniona aneksem z dnia 29.12.2016 r.

⁸² Operacje te to „Współpraca podmiotów sfery B+R oraz publicznego doradztwa rolniczego na rzecz tworzenia i upowszechniania innowacji rolniczej”, „Gospodarstwa opiekuńcze – budowa sieci współpracy”, „Innowacyjne metody gospodarowania zasobami wody w rolnictwie” oraz „Nowoczesność w rolnictwie”.

zł., w tym:

- a) na podstawie umowy z dnia 24.02.2017 r.⁸³ w wysokości 14.407 tys. zł, z tego 12.698 tys. zł na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego i 1.709 tys. zł na wydatki majątkowe. Dotację na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego wykorzystano w 99,9% a dotację na wydatki majątkowe w 98,9%. Z dotacji na wydatki majątkowe sfinansowano wydatki inwestycyjne związane z budownictwem (przebudowę systemu wodno-kanalizacyjnego oraz łazienek w CDR w Brwinowie, adaptację pomieszczeń w Oddziale w Radomiu, wymianę niskoparametrowej instalacji centralnego ogrzewania i centralnej ciepłej wody w Oddziale w Radomiu, dostosowanie budynku Oddziału w Radomiu dla osób niepełnosprawnych) oraz zakupy inwestycyjne (zakup komputerów, samochodów osobowych, centrali telefonicznej, serwera, kotła gazowego). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 23,5 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w terminie ustalonym w umowie dotacji. Główną przyczyną niewykorzystania dotacji było poniesienie niższych niż planowano kosztów zakupów inwestycyjnych realizowanych w ramach zamówień publicznych oraz niższych kosztów składek na ubezpieczenie społeczne, co było spowodowane zwolnieniami lekarskimi pracowników.
- b) na podstawie umowy z dnia 6.06.2016 r.⁸⁴ w wysokości 2.115 tys. zł na realizację zadań, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 4 *ustawy o wrow* w celu wsparcia funkcjonowania KSOW w SIR. Dotację wykorzystano w wysokości 1.829,1 zł (tj. w 86,5%). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 285,9 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w dniu 11.01.2018 r., tj. w terminie ustalonym w umowie dotacji. Główną przyczyną niewykorzystania dotacji były oszczędności w realizacji wydatków oraz rezygnacja z planowanego remontu i modernizacji pomieszczeń dla pracowników wykonujących zadania na rzecz SIR.

W 2018 r. CDR otrzymało od Ministra trzy dotacje w łącznej wysokości 18.607 tys. zł, w tym:

- a) na podstawie umowy z dnia 15.01.2018 r.⁸⁵ w wysokości 13.992 tys. zł, z tego 13.355 tys. zł na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego i 637 tys. zł na wydatki majątkowe. Dotację na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego wykorzystano w 99,7% a dotację na wydatki majątkowe w 95,6%. Z dotacji na wydatki majątkowe sfinansowano wydatki inwestycyjne związane z budownictwem (budowa dodatkowego dojazdu do CDR w Brwinowie, przyłączenie obiektów do sieci gazowej wraz z wykonaniem instalacji wewnętrznej w Oddziale w Radomiu, przebudowa głównego węzła kanalizacyjnego w budynku Oddziału w Krakowie, dobudowanie pochylni oraz adaptacja pomieszczeń na potrzeby osób niepełnosprawnych w CDR w Brwinowie) oraz zakupy inwestycyjne (modernizacja sprzętu w serwerowni). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 54,7 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w terminie ustalonym w umowie dotacji. Główną przyczyną niewykorzystania dotacji było poniesienie niższych niż planowano kosztów wydatków majątkowych realizowanych w ramach zamówień publicznych, składek na ubezpieczenie społeczne i rezygnacji z części usług obcych.
- b) na podstawie umowy z dnia 29.03.2018 r.⁸⁶ w wysokości 2.115 tys. zł na realizację zadań, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 4 *ustawy o wrow* w celu

⁸³ Umowa nr SAR/Drw-DC-CDR-1/2017 z dnia 24.02.2017 r. zmieniona aneksami z dnia 28.11.2017 r. i 28.12.2017 r.

⁸⁴ Umowa nr PT-zk-073-1/2017 z dnia 6.06.2017 r. zmieniona aneksem z dnia 27.12.2017 r.

⁸⁵ Umowa nr SAR/Drw-DC-CDR-1/2018 z dnia 15.01.2018 r. zmieniona aneksami z dnia 6.03.2018 r., 17.08.2018 r. i 21.12.2018 r.

⁸⁶ Umowa nr PT-zks-073-1/2018 z dnia 29.03.2018 r. zmieniona aneksami z dnia 31.10.2018 r. i 31.12.2018 r.

wsparcia funkcjonowania KSOW w SIR. Dotację wykorzystano w wysokości 1.849,2 tys. zł (tj. w 87,4%). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 265,8 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w dniu 31.12.2018 r., tj. w terminie ustalonym w umowie dotacji. Główną przyczyną niewykorzystania dotacji były oszczędności przy realizacji operacji własnych i partnerskich w ramach SIR w wyniku przeprowadzenia procedur zamówień publicznych.

- c) na podstawie umowy z dnia 20.04.2018 r.⁸⁷ w wysokości 2.500 tys. zł na realizację zadań jednostki centralnej KSOW. Dotację wykorzystano w wysokości 2.261,2 tys. zł (tj. w 90,4%). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 238,8 tys. zł zwrócono na rachunek bankowy MRiRW w terminie ustalonym w umowie dotacji. Główną przyczyną niewykorzystania dotacji były oszczędności w realizacji wydatków, organizacja mniejszej - niż planowano – liczby spotkań ogólnopolskich grup tematycznych KSOW oraz opóźnienia w kompletowaniu składu osobowego zespołu realizującego zadania jednostki centralnej KSOW.

Planowane i wykorzystane kwoty dotacji zostały w sposób prawidłowy wykazane w sprawozdaniu z realizacji planu finansowego i rozliczeniach dotacji. Zgodnie z § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia z dnia 22.12.2009 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej oraz sporządzania planu finansowego jednostek doradztwa rolniczego⁸⁸ oraz zawartymi umowami dotacji CDR przekazało do Ministra sprawozdania z wykonania planu finansowego oraz rozliczenia roczne z wykonania zadań określonych w umowach dotacji na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego i wydatki majątkowe oraz rozliczenia końcowe z wykonania zadań określonych w umowach dotacji na realizację zadań, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 4 ustawy o wrow oraz zadań jednostki centralnej KSOW. W sprawozdaniach i rozliczeniach dotacji wykazano prawidłowe wysokości planowanych i wykorzystanych dotacji celowych.

Przekazane przez CDR sprawozdania i rozliczenia dotacji zostały zatwierdzone przez Ministra. Minister nie żądał od Centrum dodatkowych informacji i wyjaśnień w sprawie przekazanych sprawozdań i rozliczeń końcowych. W badanym okresie CDR nie dokonywało zwrotu dotacji jako środków pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

(akta kontroli, str. 2023-2167, 2239-2379, 2419-2642)

2.3. Sposób wykorzystania środków z dotacji.

Szczegółowym badaniem objęto realizację wydatków z dotacji budżetowych w 2016 r. w łącznej wysokości 2.257 tys. zł⁸⁹, w 2017 r. – 2.594,6 tys. zł⁹⁰ i w 2018 r. – 2.978,8 tys. zł⁹¹, co stanowiło 16% kwot dotacji przyznawanych Centrum w każdym z badanych lat, na podstawie poszczególnych umów zawartych z Ministrem. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że wydatkowanie środków z dotacji było zgodne z celami oraz zadaniami, na jakie zostały przyznane. Wydatki dokonywane były zgodnie z planem finansowym, obowiązującymi

⁸⁷ Umowa nr PT/zu-073-2/2018 z dnia 20.04.2018 r. zmieniona aneksami z dnia 31.10.2018 r. i 31.12.2018 r.

⁸⁸ Dz. U. z 2018 r., poz. 2347.

⁸⁹ Umowa z dnia 24.03.2016 r. – 1.963,9 tys. zł (Oddział w Krakowie – 206,8 tys. zł, Poznaniu – 142,3 tys. zł, Radomiu 697,9 tys. zł i Centrala w Brwinowie – 916,9 tys. zł), w tym całość wydatków majątkowych w kwocie 346 tys. zł. Umowa z dnia 25.07.2016 r. – 293,1 tys. zł.

⁹⁰ Umowa z dnia 24.02.2017 r. – 2.298,4 tys. zł (Oddział w Krakowie – 238,5 tys. zł, Poznaniu – 167,8 tys. zł, Radomiu. – 521,7 tys. zł i Centrala w Brwinowie – 1.370,4 tys. zł), w tym całość wydatków majątkowych w kwocie 1.690 tys. zł. Umowa z dnia 25.07.2016 r. – 297,7 tys. zł.

⁹¹ Umowa z dnia 15.01.2018 r. – 2.318,7 tys. zł (Oddział w Krakowie – 339,8 tys. zł, Poznaniu – 201,4 tys. zł, Radomiu – 584,8 tys. zł i Centrala w Brwinowie – 1.192,7 tys. zł), w tym całość wydatków majątkowych w kwocie 608 tys. zł. Umowa z dnia 29.03.2018 r. – 297,7 tys. zł i umowa z dnia 20.04.2018 r. – 362,4 tys. zł.

przepisami i regulacjami wewnętrznymi Centrum. Poniesione zostały na zakupy i usługi służące realizacji zadań ustawowych jednostki. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności zobowiązań skutkujących zaplaceniem odsetek, kar lub opłat.

(akta kontroli, str. 2833-2916)

2.4. Koszty realizacji zadań.

Zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości⁹² CDR prowadziło ewidencję kosztów według rodzajów na kontach zespołu 4 oraz według źródeł działalności na kontach zespołu 5. Na kontach pozabilansowych prowadzono ewidencję kosztów i wydatków według realizowanych zadań, podzadań i działań. Ewidencja pozabilansowa służyła wyłącznie celom informacyjnym, jak również umożliwiała sporządzenie sprawozdań według przychodów i wydatków w układzie kasowym.

W kosztach według rodzajów wyodrębniono: zużycie materiałów i energii, usługi obce, podatki i opłaty, wynagrodzenia, świadczenia na rzecz pracowników, amortyzację, pozostałe koszty oraz koszty Gospodarstwa Rolnego w Chwałowicach. W kosztach według źródeł działalności wyodrębniono koszty: działalności podstawowej – statutowej, pośrednie działalności, zadań zleconych, zadań zleconych specjalnych, zadań zleconych krajowych, zadań zleconych zagranicznych, szkoleń (odpłatnych), wydawnictwa i poligrafii, hotelu, działalności podstawowej – dotacja celowa, laboratorium, transportowe, stołówki, rolnictwa ekologicznego, Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego, Gospodarstwa Rolnego w Chwałowicach oraz pozostałych działalności.

Koszty ogółem CDR w 2016 r. wynosiły 16.750,8 tys. zł, w tym koszty Centrali w Brwinowie 6.640,9 tys. zł, Oddziału w Radomiu – 4.723,5 tys. zł, Oddziału w Krakowie – 3.012,1 tys. zł i Oddziału w Poznaniu – 2.374,3 tys. zł. Największy udział w ogólnych kosztach CDR miały wynagrodzenia, które wynosiły 9.241,6 tys. zł (55,2% ogółu), usługi obce – 2.913,3 tys. zł (17,4%), składki na ubezpieczenie społeczne i FP – 1.592,3 tys. zł (9,5%) oraz materiały i energia – 1.571 tys. zł (9,4%).

W 2017 r. koszty CDR wyniosły ogółem 18.979 tys. zł i były wyższe o 2.228,2 tys. zł, tj. o 13,3% od kosztów poniesionych w 2016 r. Koszty Centrali w Brwinowie wynosiły 7.676,9 tys. zł, Oddziału w Radomiu – 5.143,9 tys. zł, Oddziału w Krakowie – 3.595,8 tys. zł i Oddziału w Poznaniu – 2.562,4 tys. zł. Największy udział w ogólnych kosztach miały wynagrodzenia, które wynosiły 10.274,1 tys. zł (54,1% ogółu), usługi obce – 3.396,1 tys. zł (18,9%), materiały i energia – 1.881,4 tys. zł (9,9%) oraz składki na ubezpieczenie społeczne FP – 1.745,8 tys. zł (9,2%).

W 2018 r. koszty CDR wyniosły ogółem 21.203,5 tys. zł i były wyższe o 2.224,5 tys. zł, tj. o 11,7% od kosztów poniesionych w 2017 r. Koszty Centrali w Brwinowie wynosiły 9.962,8 tys. zł, Oddziału w Radomiu – 5.116,2 tys. zł, Oddziału w Krakowie – 3.734,3 tys. zł i Oddziału w Poznaniu – 2.390,2 tys. zł. Największy udział w ogólnych kosztach miały wynagrodzenia, które wynosiły 11.240,3 tys. zł (53% ogółu), usługi obce – 3.650,2 tys. zł (17,2%), materiały i energia – 2.207,4 tys. zł (10,4%) oraz składki na ubezpieczenie społeczne FP – 1.983,9 tys. zł (9,3%).

Koszty ogółem na jednego pracownika CDR w 2016 r. wynosiły 95,2 tys. zł, w 2017 r. – 102,6 tys. zł i w 2018 r. – 106,5 tys. zł.

(akta kontroli, str. 2708-2766)

⁹² Zarządzenie Dyrektora CDR nr 28/16 z dnia 7.11.2016 r. w sprawie ustalenia zasad (polityki) rachunkowości w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, zmienione nr 10/18 z dnia 30.04.2018 r.

W ramach budżetu zadaniowego CDR realizowało zadanie 21.5. - *Wsparcie gospodarstw rolnych, rozwój wsi oraz żywność regionalna*, tradycyjna i systemy jakości żywności którego celem było tworzenie konkurencyjnego, nowoczesnego i dynamicznego sektora rolnego. Zadanie to obejmowało podzadanie 21.5.5 Doradztwo rolne, którego celem było tworzenie nowoczesnego i dynamicznego systemu doradztwa rolniczego i miernik liczba odbiorców różnych form edukacyjnych – 13.500 w latach 2016-2018. W ramach podzadania określono trzy działania:

- 21.5.5.1 – Doskonalenie kadr rolniczych, którego było podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pracujących na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Dla jego monitorowania przyjęto miernik - liczba odbiorców usług edukacyjnych dla kadr pracujących na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – w 2016 r. – 4.700 i w latach 2017-2018 – 5.000.
- 21.5.5.2 – Doskonalenie zawodowe kadr doradczych, którego celem było podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr doradczych. Dla monitorowania przyjęto miernik - liczba odbiorców usług edukacyjnych dla kadr doradczych – w latach 2016-2018 – 8500.
- 21.5.5.4 – Działalność doradcza, informacyjna i upowszechnieniowa dla kadr doradczych, której celem było upowszechnianie aktualnych informacji z zakresu doradztwa rolniczego. Dla monitorowania przyjęto miernik - liczba prowadzonych przedsięwzięć doradczych, informacyjno-konsultacyjnych i upowszechniających – 74 w badanym okresie.

W 2016 r. i w 2018 r. prognozowane mierniki dla podzadania 21.5.5 i działań 21.5.5.1 i 21.5.5.2 nie zostały wykonane, oraz w 2017 r. dla działania 21.5.5.1.

W 2016 r. mierniki dla podzadania wykonano w 84% oraz dla działania 21.5.5.1 w 92,3% i 21.5.5.2 w 82,5%. W 2017 r. miernik dla działania 21.5.5.1 wykonano w 94,4%. W 2018 r. mierniki dla podzadania wykonano w 64,7% oraz dla działania 21.5.5.1 w 57,7% i dla działania 21.5.5.2 w 68,9%.

(akta kontroli, str. 2767-2785)

Dyrektor Centrum wyjaśnił, że działania, cele i mierniki do planu CDR w układzie zadaniowym zostały zdefiniowane zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniach w sprawie szczegółowych sposobów, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej. W ramach zadań określonych w art. 4 ust. 1 *ustawy o jdr* Centrum planuje i realizuje konkretne zadania operacyjne (szkolenia, działania informacyjne, promocyjne i doradcze). Wszystkie z tych zadań operacyjnych przypisano do jednego z działań określonych w układzie zadaniowym. Jako główną przyczynę niewykonania przyjętych wskaźników dla realizowanych działań Dyrektor CDR wskazał mniejszą niż planowano liczbę uczestników form edukacyjnych dla kadr rolniczych i doradczych. Spowodowane to było przesunięciem na następny rok w 2016 r. i w 2018 r. realizacji umów z Ministrem dotyczących szkoleń podstawowych i uzupełniających dla doradców rolnych oraz przejściem od stycznia 2018 r. przez CDR funkcji jednostki centralnej KSOW, co wiązało się z brakiem możliwości realizacji operacji finansowanych z KSOW.

(akta kontroli, str. 2786-2795)

Kontrola realizacji wydatków z dotacji budżetowych wykazała, że wydatki w wysokości 645,2 tys. zł w 2016 r. (28,5% badanych), 1.254,6 tys. zł w 2017 r. (48,3% badanych) i 783,1 tys. zł (26,3% badanych) poniesione zostały po udzieleniu zamówienia publicznego na podstawie ustawy z dnia 29.01.2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁹³ (zwana dalej upzp), a pozostałe wydatki z wyłączeniem

⁹³ Dz. U. z 2018 r., poz. 1986 ze zm.

stosowania tej ustawy. Kontrola prawidłowości wyłączenia stosowania upzp, zastosowania „uproszczonej procedury” udzielania zamówień oraz trybów udzielania zamówień publicznych określonych w tej ustawie nie wykazała nieprawidłowości.

Szczegółowej analizie poddano 6⁹⁴ postępowań o zamówienia publicznego o ogólnej wartości 1.680,4 tys. zł udzielonych na podstawie upzp (5 w trybie przetargu nieograniczonego o ogólnej wartości 1.480,4 tys. zł i jedno zamówienie z wolnej ręki o wartości 200 tys. zł) oraz 3⁹⁵ zamówienia udzielone z wyłączeniem stosowania upzp o ogólnej wartości 115,7 tys. zł. W wyniku analizy ww. postępowań nie stwierdzono naruszenia przepisów upzp oraz regulacji wewnętrznych obowiązujących w CDR.

Wydatki były realizowane zgodnie z procedurami obowiązującymi w CDR i z zachowaniem zasady efektywności, tj. uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów. Każdy z badanych wydatków poprzedzony był wnioskiem o udzielenie zamówienia sporządzonym przez kierownika działu, w którym był ponoszony, zweryfikowany przez Głównego Księgowego pod względem zgodności z planem finansowym i zatwierdzony przez Dyrektora Centrum.

(akta kontroli, str. 2833-2961)

2.5. Zatrudnienie i wynagrodzenia.

Przeciętne zatrudnienie w CDR w 2016 r. wynosiło 175 etatów, w tym 11 etatów kadry zarządzającej, 72 pracowników administracji i 92 pracowników merytorycznych, z których 30 zatrudnionych było w Centrali CDR oraz 62 w Oddziałach. Wydatki na wynagrodzenia wyniosły 8.871 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło 4.224 zł na etat.

Przeciętne zatrudnienie w 2017 r. wynosiło 179 etatów, w tym 11 etatów kadry zarządzającej, 74 pracowników administracji i 94 pracowników merytorycznych, z których 32 w Centrali CDR oraz 62 w Oddziałach. Wydatki na wynagrodzenia wyniosły 9.742 tys. zł i były wyższe o 871 tys. zł, tj. o 10,4% od wydatków poniesionych na ten cel w 2016 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło 4.535 zł na etat i było wyższe o 311 zł, tj. o 7,3% od wynagrodzenia z 2016 r.

Przeciętne zatrudnienie w 2018 r. wynosiło 194 etatów, w tym 13 etatów kadry zarządzającej, 74 pracowników administracji i 107 pracowników merytorycznych, z których 46 zatrudnionych było w Centrali CDR oraz 61 w Oddziałach. Wydatki na wynagrodzenia wyniosły 10.986 tys. zł i były wyższe o 1.244 tys. zł, tj. o 12,8% od wydatków poniesionych na ten cel w 2017 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło 4.719 zł na etat i było wyższe o 184 zł, tj. o 4% od wynagrodzenia z 2017 r. Wzrost zatrudnienia związany był z przejściem od 1.01.2018 r. przez CDR zadań jednostki centralnej KSOW i zatrudnienia do realizacji tych zadań pracowników do nowo utworzonego Oddziału w Warszawie.

(akta kontroli, str. 2819)

2.6. Sposób wykorzystania majątku CDR.

⁹⁴ Rozbudowa budynku biurowca w Radomiu (przetarg nieograniczony, wartość zamówienia 349.864,47 zł). Dostawa paliw płynnych do pojazdów i sprzętu mechanicznego (przetarg nieograniczony, wartość zamówienia 286.650 zł). Usługa kompleksowego sprzątnięcia i dozoru (przetarg nieograniczony, wartość zamówienia 234.757,41 zł). Przebudowa systemu wodno-kanalizacyjnego oraz łazienek w budynku CDR w Brwinowie (przetarg nieograniczony, wartość zamówienia 450.498,91 zł oraz zamówienie z wolnej ręki, wartość zamówienia 200.000 zł). Rozbudowa korytarza parteru część A budynku CDR w Brwinowie (przetarg nieograniczony, wartość zamówienia 158.670 zł).

⁹⁵ Usługi cateringowe, wartość zamówienia 90.735 zł. Usługa wykonania regalów, wartość zamówienia 15.375 zł. Rozbudowa o kolejne dwa stanowiska programu Symfonia ERP Finanse i Księgowość.

CDR posiadało w wieczystym użytkowaniu grunty o wartości 443,8 tys. zł. Były to działki, na których zlokalizowane były siedziby Centrali CDR w Brwinowie (14.424 m²), Oddziału w Poznaniu (1.101 m²), Oddziału w Radomiu (14.688 m²) oraz grunty orne o powierzchni 9.590 m² zlokalizowane przy siedzibie Oddziału w Radomiu i wykorzystywane do bieżącej działalności szkoleniowej CDR. W latach 2016-2018 wielkość gruntów będących w posiadaniu CDR nie uległa zmianie. Wartość netto budynków, lokali i obiektów inżynierii lądowej i wodnej CDR na koniec 2016 r. wynosiła 7.662 tys. zł, na koniec 2017 r. – 9.296,7 tys. zł i na koniec 2018 r. – 9.674,2 tys. zł. Obiekty te były własnością CDR. Wzrost wartości środków trwałych wynikał z ich ulepszenia w wyniku wykonanych modernizacji, adaptacji i przebudów. Na majątek CDR składały się m. in.:

- budynek w Brwinowie o powierzchni użytkowej 3.464 m² użytkowany jako siedziba Centrali CDR z pomieszczeniami biurowymi, dydaktycznymi i hotelowymi;
- garaże (3 z 14 boksami) i parking w Brwinowie użytkowane przez Centralę,
- budynek w Poznaniu o powierzchni użytkowej 1.298 m² użytkowany jako siedziba Oddziału w Poznaniu z pomieszczeniami biurowymi, administracyjnymi, dydaktycznymi i hotelowymi;
- budynki w Radomiu użytkowane przez Oddział w Radomiu: administracyjno-szkoleniowy z miejscami noclegowymi o powierzchni użytkowej 1.287 m², biurowy o powierzchni użytkowej 397 m², dydaktyczny (laboratorium, poligrafia) o powierzchni użytkowej 424 m²;
- garaże (2 na 11 boksów), portiernia, obiekty inżynieryjne (wodociągi, kanały sanitarne, kanały deszczowe, rurociągi, sieci itp.), drogi i parkingi położone na gruntach użytkowanych przez Oddział w Radomiu;
- obiekty Centrum Praktycznego Szkolenia składające się z części magazynowej i rampy o ogólnej powierzchni użytkowej 539 m² – użytkowane przez Oddział w Radomiu;
- środki transportu – 20 samochodów osobowych, samochód dostawczy, 3 ciągniki rolnicze i mikrociągnik z osprzętem.

Wszystkie składniki majątkowe były wykorzystywane przez CDR do realizacji zadań ustawowych. CDR nie posiadał majątku niezagospodarowanego i zbędnego.

(akta kontroli, str. 2786-2795, 2815-2818, 2820-2832)

Dyrektor CDR występował w styczniu i kwietniu 2018 r. do Ministra o zgodę na podpisanie umowy konsorcjum pomiędzy CDR a Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach oraz wniesienie wkładu do konsorcjum w postaci bezpłatnego użytkowania maszyn i urządzeń o łącznej wartości 302,9 tys. zł. Ministra w kwietniu 2018 r. wyraził zgodę na wniesienie przez CDR wkładu do ww. konsorcjum i dokonanie czynności prawnej polegającej na podpisaniu umowy konsorcjum. Umowę konsorcjum zawarto w dniu 12.06.2018 r. Celem konsorcjum było prowadzenie „Krajowego Ośrodka Praktycznego Szkolenia oraz Transferu Wiedzy Rolniczej” na bazie prowadzonego przez Instytut Rolniczego Zakładu Doświadczalnego w Grabownicy. Głównym celem wspólnego przedsięwzięcia było usprawnienie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, poprzez utworzenie ośrodka praktycznego doskonalenia doradców, nauczycieli i młodzieży szkół rolniczych, studentów oraz rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz różnych systemów i technologii produkcji rolniczej.

(akta kontroli, str. 2796-2814)

Koszty utrzymania nieruchomości (grunty i budynki) CDR w 2016 r. wynosiły ogółem 1.262,6 tys. zł (7,5% ogółu kosztów), w 2017 r. – 1.496,4 tys. zł (7,8%) i w 2018 r. –

1.615,3 tys. zł. (7,6%). Koszty te były ponoszone z dotacji celowej i z przychodów z działalności gospodarczej. W cenniku usług zadań wykonywanych odpłatnie były uwzględnione koszty wykorzystania majątku CDR.

Jak wyjaśnił Dyrektor CDR majątek będący w posiadaniu Centrum był wystarczający do realizacji zadań ustawowych. Stan techniczny składników majątkowych umożliwiał realizację zadań i prowadzenie działalności gospodarczej.

(akta kontroli, str. 2786-2795, 2822)

W okresie od 6.03.2006 r. do 6.03.2018 r. CDR, na podstawie umowy użyczenia zawartej na okres 12 lat z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych w Chwałowicach użytkowało nieodpłatnie grunty i budynki gospodarcze wraz z wyposażeniem trwale z nimi związanym. Zgodnie z umową CDR zobowiązany był do pokrywania bieżących kosztów utrzymania gospodarstwa, które w 2016 r. wynosiły 75,5 tys. zł, w 2017 r. – 66,4 tys. zł i w 2018 r. (do dnia rozwiązania umowy) – 29,5 tys. zł. Na bazie użytkowanego majątku prowadzono „Pokazowe Gospodarstwo Ekologiczne w Chwałowicach”, które stanowiło bazę praktycznego szkolenia doradców, nauczycieli szkół rolniczych, rolników oraz młodzieży szkół rolniczych w zakresie rolnictwa ekologicznego. W 2008 r. Gospodarstwo uzyskało certyfikat zgodności spełniania wymogów produkcji ekologicznej. W Gospodarstwie prowadzone były również badania naukowe w zakresie rolnictwa ekologicznego przez jednostki naukowe, co wzbogacało ofertę szkoleniową i stanowiło istotny element w zakresie transferu wiedzy.

Uzasadnieniem korzystania z obcych składników majątkowych był brak w zasobach majątkowych CDR gospodarstwa rolnego wraz z infrastrukturą. Mając na względzie dalsze kontynuowanie działań m. in. w zakresie rolnictwa ekologicznego zawarto ww. umowę konsorcjum z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

(akta kontroli, str. 2786-2795, 2827-2832)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Środki finansowe otrzymywane z budżetu państwa były efektywnie wykorzystane przez CDR i umożliwiały realizację zadań ustawowych. Wydatkowanie środków z dotacji było zgodne z celami oraz zadaniami, na jakie zostały przyznane. Planowane i wykorzystane kwoty dotacji zostały w sposób prawidłowy wykazane w sprawozdaniu z realizacji planu finansowego i rozliczeniach dotacji. Wydatki dokonywane były zgodnie z planem finansowym, obowiązującymi przepisami i regulacjami wewnętrznymi Centrum. W sposób efektywny był również wykorzystany majątek CDR, który w całości wykorzystywano do realizacji zadań ustawowych. Majątek będący w posiadaniu Centrum był wystarczający do realizacji zadań.

OBSZAR

3. Usługi w zakresie nowoczesnych technologii oraz ekonomiki i organizacji produkcji rolnej.

Opis stanu
faktycznego

3.1. Sposób upowszechnia wyników badań naukowych w działalności CDR.

Głównymi dokumentami określającymi strategię realizacji zadań w zakresie transferu wiedzy pomiędzy jednostkami naukowymi, jednostkami doradztwa rolniczego oraz przedsiębiorcami i rolnikami były roczne programy działania CDR, które definiowały cele i metody realizacji planowanych priorytetów. Programy

działania i sprawozdania z ich realizacji zawierały priorytetowe kierunki pracy CDR oraz ich realizację. Od 2016 r. zwiększyło się znaczenie priorytetów związane z transferem wiedzy, co było związane z rosnącą ich rolą w kontekście nowych zadań doradztwa wynikających z polityki Rządu RP oraz perspektywą okresu programowania UE po 2020 r. Odzwierciedleniem tego było m. in. utworzenie Działu Innowacji w Rolnictwie od 2016 r., jako jednostki koordynującej prace CDR w tym zakresie oraz utworzenie od 2018 r. Oddziału CDR w Warszawie, który realizował zadania określone w *ustawie o wroch* w zakresie pełnienia funkcji jednostki centralnej krajowej sieci obszarów wiejskich oraz jednostki koordynującej realizację zadań KSOW wykonywanych w ramach sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich na poziomie krajowym. Strategia współpracy w zakresie transferu wiedzy, informacji i doświadczeń pomiędzy jednostkami naukowymi, ośrodkami doradztwa rolniczego, przedsiębiorcami i rolnikami była w trakcie opracowywania. W tym celu Dyrektor Centrum powołał uchwałą z dnia 10.05.2018 r. trzy grupy tematyczne do spraw innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, w skład których wchodziło 15 osób, w tym: pracownicy CDR, przedstawiciele MRiRW, przedstawiciele ośrodków doradztwa rolniczego oraz naukowcy.

(akta kontroli, str. 3152-3193)

CDR współpracowało z jednostkami naukowymi, szkołami rolniczymi, placówkami oświatowymi i innymi partnerami krajowymi i zagranicznymi w zakresie pozyskiwania informacji o wynikach badań naukowych, osiągnięć i wdrożeń w rolnictwie, sektorze żywnościowym i na obszarach wiejskich. Współpraca ta prowadzona była w następujących formach:

- a) porozumień o współpracy zawartych:
 - w 2015 r. z Instytutem Technologiczno-Przyrodniczym w Falentach, Instytutem Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich w Poznaniu, Morskim Instytutem Rybackim – Państwowym Instytutem Badawczym z siedzibą w Gdyni, Instytutem Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza w Olsztynie, Instytutem Zootechniki – Państwowym Instytutem Badawczym w Krakowie, Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowym Instytutem Badawczym w Radzikowie,
 - w 2017 r. z Instytutem Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk (PAN) w Warszawie, Instytutem Uprawy i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Państwowym Instytutem Weterynaryjnym - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- b) umowy konsorcjum zawartej w dniu 12 czerwca 2018 r. z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach w celu utworzenia i prowadzenia na bazie funkcjonującego w Instytucie Rolniczego Zakładu Doświadczalnego w Grabowie „Krajowego Ośrodka Praktycznego Szkolenia oraz Transferu Wiedzy Rolniczej”;
- c) wspólnej realizacji projektów Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa realizowanych w ramach PROW 2014-2020, projektów finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), projektów realizowanych w ramach programu „Horyzont 2020”. Poprzez wspólne wdrażanie projektów CDR uzyskiwał dostęp do wyników badań, które udostępniał m. in. jednostkom doradztwa rolniczego;
- d) wspólnych przedsięwzięć, wydarzeń i spotkań np. coroczne spotkania w CDR Oddział w Radomiu doradców z przedstawicielami instytutów naukowych, panele dyskusyjne prowadzone przez przedstawicieli nauki na targach i innych imprezach (Polagra Poznań, Targi w Nadarzynie, Farma, Rolniczy Festiwal Nauki);
- e) realizacji wspólnie z instytutami spotkań szkoleniowych dla doradców rolnych

- „Nauka Doradztwa Rolniczego”;
- f) członkostwa pracowników CDR w 10 Radach Naukowych Instytutów.
(akta kontroli, str. 2962-2961, 2976-3009)

CDR opracowywało i rozpowszechniało informacje o osiągnięciach naukowo-wdrożeniowych w rolnictwie, sektorze żywnościowym i na obszarach wiejskich (na poziomie krajowym i zagranicznym). Informacje na temat różnych form transferu wiedzy zawarte były na stronie <https://www.cdr.gov.pl/transfer-wiedzy>. Na stronie <https://sir.cdr.gov.pl/bazy-sir> zawarte były informacje na temat prac naukowo-badawczych, innowacyjnych rozwiązań naukowych wcielanych do praktyki oraz przykłady konkretnych projektów. Na stronie www.cdr.gov.pl zamieszczane były również cykliczne publikacje – „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego”, „Horyzonty CDR” i „Wydarzenia CDR”.

CDR prowadziło na platformie You Tube własny kanał tematyczny, na którym zamieszczane były m. in. relacje filmowe ze spotkań i szkoleń i cykle filmowe „Nowoczesność w rolnictwie”.

CDR sporządzało analizy, ekspertyzy i prognozy w zakresie skutecznego transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, sektorze żywnościowym i na obszarach wiejskich. W ramach tych działań sporządzono m. in. w 2016 r. i w 2018 r. opracowanie dla kierownictwa CDR „Koncepcja transferu wiedzy w rolnictwie i na obszarach wiejskich z wykorzystaniem Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich”, w maju 2018 r. powołano trzy zespoły, do których zadań należało m. in. opracowanie list rekomendacyjnych działań w zakresie transferu wiedzy pomiędzy nauką i praktyką, z czego opracowano materiały analityczne. Materiały dotyczące prognoz w zakresie skutecznego transferu wiedzy zamieszczane były również w stałej publikacji CDR „Zagadnienia doradztwa rolniczego” oraz publikowane w formie broszur.

CDR przekazywało informacje o osiągnięciach naukowych i możliwości ich wdrożenia w rolnictwie do wodr. Informacje te przekazywane były poprzez:

- a) coroczne spotkania z doradcami (kierownicy działów technologii, ekologii z WODR) z przedstawicielami instytutów naukowych,
- b) panele dyskusyjne prowadzone przez przedstawicieli nauki dla doradców rolniczych na targach i innych imprezach (Polagra, Centralne Targi Rolnicze, Ferma),
- c) organizację spotkań „Nauka Doradztwu Rolniczemu” organizowane we współpracy z MRiRW,
- d) spotkania organizowane przez CDR we współpracy z instytutami w październiku 2017 r. i 2018 r. – „Nauka Doradztwu Rolniczemu”,
- e) forum przedsiębiorczości organizowane corocznie przez Oddział CDR w Poznaniu,
- f) szkolenia dla doradców z udziałem jednostek naukowych na temat nowych technologii w produkcji,
- g) zamieszczanie na stronie internetowej CDR informacji na temat różnych form transferu wiedzy,
- h) regularne publikacje CDR – „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego” oraz elektroniczne biuletyny informacyjne „Horyzont CDR” i „Wydarzenia CDR”,
- i) kanał CDR na You Tube – Kanał CDR Brwinów,
- j) prowadzenie systemu praktyk zawodowych dla doradców z wodr w instytutach naukowych.

W 2016 r. zorganizowano 23 szkolenia połączonych z pokazami i warsztatami z zakresu wdrażania osiągnięć naukowych w praktyce rolniczej, w 2017 r. – 46 i w 2018 r. – 23. Wydawano również broszury i publikacje naukowe zawierające wymienione zagadnienia jak np. publikacja „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego”, którą w latach 2016-2018 wydano 12 razy.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Centrum współpracowało z jednostkami naukowymi oraz innymi partnerami krajowymi i zagranicznymi w zakresie pozyskiwania informacji dotyczących rolnictwa i obszarów wiejskich, oraz prawidłowo je rozpowszechniało i wdrażało do praktyki rolniczej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 24 maja 2019 r.

Kontrolerzy
Marek Wójtowicz
Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Wilhelm Dmytrów
Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
p.o. Dyrektora
Wiesław Motyka

/-/